

KOROŠKA KRONIKA

IZDAJA: BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Leto V.

CELOVEC, 7. januarja 1949

Številka 1

Ukinitev zapornega ozemlja?

S 1. marcem nameravajo ukiniti takozvano zaporno ozemlje na Juž. Koroškem

Na zasedanju koroškega deželnega zbora, ki se je vršilo v torek dopoldne, je izjavil deželni glavar g. Ferdinand Wedenig na vprašanje socialistične skupine, da se bavi koroška deželna vlada trenutno s problemom ukinitve zapornega ozemlja na Južnem Koroškem.

Ker izgleda, da bo to vprašanje do konca meseca februarja rešeno, lahko računamo s tem, da bo na pobudo koroške deželne vlade kontrola vstopa v zaporno ozemlje s 1. marcem ukinjena.

Socialistični poslanci so utemeljili ta korak s tem, da so se politične in gospodarske razmere v deželi tako usta-

le, da zaporno ozemlje ni več v interesu nikogar.

V zadnjem času so bile dane z ozirom na to že olajšave in deželna vlada je mnenja, da je sedaj čas za njeno posredovanje glede popolne ukinitve kontrole zapornega ozemlja, katero so določili pred leti.

Trumanov načrt za napredek

Ameriški kongres se je ob začetku tega tedna sestal k zborovanju. Ob tej priliki je bilo ob soudeležitvi predstavnikov obeh zbornic izvedeno glasovanje, pri katerem je odnesel predsednik Truman veliko zmago. V sredo je predsednik Truman predložil Kongresu svoj novi program, ki predvideva v glavnem ureditev plač in cen, revizijo davkov, posleševanje gradnje novih stanovanj, sestavitev novega delavskega zakona in uvedbo obveznega bolniškega zavarovanja.

Nova oblast za Porurje

Dokaz edinosti med zapadnoevropskimi državami

Sest držav: Amerika in zahodnoevropske države, je sklenilo pogodbo o bodočnosti Porurja in njegovega gospodarstva, zlasti težke industrije in premogovnikov. S to pogodbo hočejo preprečiti vsak poizkus ponovne oborožitve. Sedež nadzorstvene oblasti bo v Düsseldorfu. Ta oblast predstavlja urad, ki bo ostal tudi po umiku zasedbenih čet.

Nova oblast za Porurje, kakor so kr-

stili mednarodno ustanovo za nadzorstvo porurske industrije ter razdeljevanje njenih izdelkov, ima dva namena.

Prva njena naloga bo zagotoviti, da porurska gospodarska moč ne bo več uporabljena za kak nemški napad na sosednje države.

To nalogo so novi oblasti določili največ na prizadevanje Francije. To prizadevanje je povsem razumljivo, saj je Nemčija s pomočjo porurske oborožitvene industrije Francijo lahko v slabih sto letih trikrat napadla in zasedla.

Druga naloga pa je v tem, da porurska industrija pomaga pri evropski obnovi v okviru Marshallovega načrta. Porurski premog, porursko jeklo in železo bo igralo pri tem odločilno vlogo.

Razumljivo je, da je bilo težko spraviti francosko bojazan pred morebitno obnovitvijo nemške oborožene moči v sklad z ameriško skrbjo za evropsko obnovo. Zaradi tega so tozadevna pogajanja tudi toliko časa trajala. Toda sedaj, ko je pogodba sklenjena in so premagane največje težave, je jasno, da so odgovorni evropski državniki ljudje s trezno pametjo in dovolj uvidni, da znajo najti skupno zadovoljivo rešitev tudi v tako perečih primerih.

Spričo težav, ki so jih morale udeležene države premagati, pomeni sporazum o Porurju doslej najvažnejši prispevek k utrditvi moči zahodnoevropskih držav ter edinosti med njimi.

Cangkajšek je pripravljen podati ostavko

Generalisim Cangkajšek je naznanil v svojem novoletnem nagovoru kitajskemu ljudstvu, da je pripravljen podati ostavko, če so komunisti zares „odkritosrčni“ v njihovih željah po miru.

Cangkajšek je izjavil, da je nacionalistična vlada pripravljena pričeti s pogajanjmi za ustavitev vojne, če je komunistom pri srcu dobrobit naroda in nacionalni interesi. Če tega ni, tedaj je vlada še vedno odločena boriti se do konca.

„Če bodo komunisti pokazali odkritosrčno željo po miru v dejanjih,“ je dejal Cangkajšek, „potem je moj osebni položaj v bodočnosti popolnoma nebitvenega pomena.“

Ministrski predsednik Egipta umorjen

Ministrski predsednik Nokrashy paša je dne 28. decembra padel kot žrtev zahrbtnega napada, ko se je poslužil dvigala v palači notranjega ministrstva. V tem trenutku je nek mladi možki od dal na ministrskega predsednika šest strelcov iz samokresa. Zločinec je bil aretiran. Pogrebu ministrskega predsednika je prisostvovalo okrog pol milijona ljudi.

Bodočnost evropske obnove

Pretekli teden je sporočilo 19 držav, ki so članice evropskega obnovitvenega načrta, ali kratkomalo rečeno Marshallovega načrta za obnovo Evrope, svoje zahteve po pomoči, katero naj jim nudi Amerika na podlagi tega načrta. Zahteve so sicer nekaj manjše, kakor so bile preteklo leto, toda eno je, kar bi bilo potrebno, da vedo vsi, ki so deležni te pomoči. Gotovo je, da Amerikanci ne nameravajo evropskim državam kar naprej pomagati s darili in posojili. Njihova pomoč naj Evropi omogoči, da obnovi svoje gospodarstvo in medsebojne odnose tako, da bo mogla čimprej živeti od lastne sile in od lastnega dela. Ključ do uspeha, oziroma do neuspeha imajo evropske države same v rokah.

Če pazljivo zasledujemo vesti, potem opazimo, da pri sedanjem predloženem načrtu evropske države še ne mislijo na kako skupno in enotno gospodarsko politiko, v kateri bi se gospodarstva posameznih držav dopolnjevala, kakor je to namen Marshallovega načrta. Evropa si svoje bodoče gospodarstvo še vedno zamišlja kot skupino samostojnih edinic, med sabo strogo ločenih po carinskih mejah in drugih nepotrebnih rečeh. To nam dokazujejo poročila nekaterih držav, ki mislijo svoje blago samo prodajati, kupovati pa malo ali pa nič. Za državo kot poedino je to vsekakor velik napredek, toda sedaj ko bi morale vse svobodne države stremeti za tem, da se združijo in pomagajo ena drugi na vseh poljih, ker je le v skupnosti moč, to vsekakor ni popolnoma na mestu. Države na evropski celinici morajo izdelovati same čim več, to drži, kajti le na ta način bodo odpravile brezposelnost in zvišale življenjsko raven svojega naroda in na ta način izpodnesle komunistično propagando. Če pa nihče njihovega blaga ne bo kupoval, je to nemogoče, sicer pa je malo takih držav, ki bi imele same vsega na razpolago.

Nehote se sedaj vprašamo, ali je potemtakem mogoče rešiti evropsko gospodarstvo ali ne?

Odgovor, ki gotovo drži, je sledeč: Evropi ne bo mogel pomagati nihče, če si ne bo pomagala sama. Ta samopomoč pa bo uspešna le, če se bodo evropske države spametovale in žrtvovalle različne politične težnje in, če je treba, tudi nekaj svojega nacionalnega napa, skupnim naporom za gospodarsko in politično zedinjenje. Brez takšnega zedinjenja bo ostala Evropa to, kar je — celina, sestavljena iz nešteti držav, ki imajo vsaka svojo majhno politiko in neprodne carinske nacionalne meje, vsaka svoje gospodarstvo. Ta pot seveda ne vodi k rešitvi.

Evropski narodi se morajo pripraviti, da se je svet spremenil in da po starih potih ni mogoče rešiti ničesar več.

Prvo leto Marshallovega načrta je dokazalo, da je z ameriško pomočjo mogoče doseči lepe uspehe. Z nado nas navdaja tudi pred kratkim sklenjeni sporazum glede nadzorstva Porurja, kjer so nekatere države dokazale, da se že pričenjajo zavedati važnosti čim ožjega sodelovanja med seboj in so tudi doprinesle svoje žrtve na oltar skupnosti, posebno Francija.

Rešitev Evrope je torej v streznem, zdravi pameti, samopomoči in čutu za vzajemnost. Usoda vseh evropskih narodov je danes ista, grozi jim ista nevarnost, toda tudi možnosti za rešitev so pri vseh iste. Treba se bo sedaj oprijeti teh možnosti in obnova bo zagotovljena, z njo pa mir, katerega mi vsi tako zelo potrebujemo.

Združena Evropa temelj svetovnega miru

Ameriški upravnik za gospodarsko sodelovanje Paul Hoffman je v govoru pred ameriškim združenjem za politične vede izjavil, da je ameriška pomoč evropskemu obnovitvenemu programu „uradni izraz nove zunanje gospodarske politike Združenih držav.“

Ta politika priznava povezanost ameriškega gospodarstva z gospodarstvom zahodne Evrope. Politična zamisel, na

kateri sloni program, je, da bo združena in stabilna Evropa avtomatično predstavljala zapreko sovjetskemu ekspanzionizmu in komunistični infiltraciji ter tako ustvarila bistveno podporo svetovnemu miru.

Hoffman je poudaril, da je ameriška pomoč le eden od treh „stebrov“ evropskega obnovitvenega programa. Ostala dva sta samopomoč in vzajemna pomoč.

Avstrija nadzoruje promet na meji z Italijo

Britanske oblasti so izročile nadzorstvo nad potniki avstrijskim carinskim oblastem

Britanske oblasti v Avstriji so sporočile, da so z novim letom predale avstrijskim carinskim oblastem vso odgovornost za pregled osebnih izkaznic vseh oseb, tudi zavezniškega osebja, ki želijo potovati iz Italije v Avstrijo in iz Avstrije v Italijo.

Dovoljenja za prekoračitev meje bodo avstrijske oblasti izdajale samo onim osebam, ki lahko dobe vizum brez dovoljenja zavezniške komisije. Ta dovoljenja za prekoračitev meje nadomeščajo vse propustnice, ki so jih dosedaj izdajale razne oblasti, ki pa bodo s 15. januarjem, ko se bo britansko osebje umaknilo, zgubile svojo veljavnost. Od zavezniškega vojaškega osebja v uniformah ne bodo zahtevali predložitve izkaznic.

Ta korak je v skladu z britanskim stremeljenjem, da zadobi avstrijska vlada kakor hitro mogoče čim večjo nadzorstveno oblast, in s ciljem, pospeševati obnovo avstrijske neodvisnosti in samostojnosti.

PROPUSTNICE ZA TRI DNI

Da bi olajšala takozvani mali obmejni promet v območju petnajstih kilometrov italijanske meje, je britanska zasedbena uprava določila, da smejo avstrijske oblasti izstavljati tridnevne propustnice vsem onim osebam, ki lahko dobe vizume brez posebnega dovoljenja zavezniške komisije, s pridržkom, da ni proti takšnim osebam ne pri policiji in ne pri carinskih oblasteh nobenih pritožb in njihovo prekoračitev me-

je opravičujejo važni osebni, gospodarski ali rodbinski razlogi. Odločba zadeva tudi osebe, ki so v nujnih slučajih klicane na pomoč, n. pr. duhovniki, zdravniki, babice in živinozdravniki. Policijskim, poštnim in carinskim uradnikom, železničarskim delavcem in takšnim osebam, ki redno hodijo čez mejo, se lahko te prepustnice izstavijo tudi za daljšo dobo.

Dovoljenja za prekoračitev meje, ki jih izstavljajo italijanske oblasti s sličnimi določbami, upravičujejo prekoračitev italijansko-avstrijske meje v onem delu, ki leži v britanski coni.

Prekinitev sovražnosti v Palestini in v Indoneziji

Varnostni svet Združenih narodov je zaukazal takojšnjo prekinitev sovražnosti v Palestini.

Glasovanje o palestinski resoluciji, ki jo je predložil britanski delegat, je dalo izid osmih proti nič glasovom. Glasovale niso Združene države, Sovjetska zveza in Ukrajina.

Ko je sprejel palestinsko resolucijo, se je Varnostni svet povrnil na indonezijsko vprašanje. Nizozemski delegat je izjavil v imenu svoje vlade, da bodo sovražnosti na Javi prenehale s polnočjo 31. decembra, na Sumatri pa nekaj dni kasneje. Nizozemski predstavnik je tudi obljubil, da bodo izpustili zajete indonezijske politične voditelje, ko bo konec borb, pod pogojem, da se bodo zdržali dejanj, ki nasprotujejo „politični varnosti“.

Politični pregled

ZDRUZENE DRŽAVE

Vsled znižanega vojaškega proračuna, ki bo predložen kongresu pri njegovem zasedanju ta teden, bodo znižali številčno stanje ameriške vojske.

Proračun predvideva za vse tri vrste armade okrog 13.600.000.000 dolarjev letno. Po tem novem ukrepu bo Amerika posedovala samo 49 ali 50 aktivnih skupin letalstva namesto sedanjih 59; dalje suhozemsko armado okrog 680.000 častnikov in moštva za razliko od sedanje armade, ki šteje 790.000 mož. Ta armada bo razdeljena v deset divizij namesto sedanjih dvanajst. Morarica bo predvidoma imela isto število parnikov na razpolago kakor danes. Dve letalonosilki s 27.000 tonaže bodo najbrže vzeli iz prometa, ter ju nadomestili s lažjimi hitrimi letalonosilkami.

Ta novi proračun je nekoliko višji, kakor so znašali izdatki za vojsko v preteklem letu. Vojaški poveljniki so zahtevali, naj se določi vsota 20 milijard dolarjev, toda kakor poročajo, je gospod Truman vztrajal na vsoti okrog 15.000.000.000 dolarjev.

VELIKA BRITANIJA

Lord Layton, britanski časopisni magnat, ki je bil pred enim letom povišan v državni plemiški stan, je izjavil pri nekem zborovanju v Londonu: „Če se ne motim, se bo prihodnje leto izkazalo za usodno leto. Če se bodo vsi poizkusili, ki so na programu, posrečili, tudi se bo pričelo novo obdobje v evropski zgodovini, kajti močna Evropa je eden izmed osnovnih stebrov v svetovnem redu. Če pa se bodo izjalovili, tedaj je težko predvideti, če pričakuje Evropa lahko kaj drugega kakor počasen propad. Od mladih ljudi zavisi, da se ti poizkusi ne bodo izjalovili.“

ITALIJA

Italijanski zunanji minister grof Sforza je preživel božič v Milanu, kjer se je trikrat sestal z italijanskim veleposlanikom v Londonu, knezom Gallarati-Scottijem. Grof Sforza se je naslednjo nedeljo vrnil v Rim. Kneza Gallarati-Scottija pričakujejo v Londonu okrog 8. januarja, potem ko bo obiskal Rim, kjer se bo sestal z ministrskim predsednikom de Gasperijem. On je tudi obvestil grofa Sforzo o vseh razgovorih, ki sta jih imela z britanskim zun. ministrom Bevinom, ter je izrazil svoje lastno mišljenje glede problemov, ki se tičejo obeh dežel.

Tekom razgovorov je grof Sforza glede anglo-italijanskih odnosov poudaril, da je bistvene važnosti za Italijo rešitev vprašanja njenih kolonij in pa prijateljski odnosi z Veliko Britanijo, ki jih je bil prekinil nesrečni fašizem. Grof Sforza je tudi pristavil, da je isto izrazil napram francoskemu zunanjemu ministru in da je Schuman odkrito pritrdil.

ČESKOSLOVASKA

Češkoslovaški tednik „Gospodar“ je objavil, da bo popis blaga po trgovinah in skladiščih, ki je bil pred kratkim izveden na Češkoslovaškem, osnoval podlago za nov splošni davek, ki bo morda še ta teden objavljen.

Novi davek bo, kot pravi list, tvoril ključ do novega sistema cen. Ta sistem se bo bavil predvsem z razširitvijo svobodnega trga ter bo nadzoroval izdatke za luksuzne predmete.

Ta novi davek bo znatno doprinesel k proračunu za leto 1949, ki bo ta teden predložen Narodni skupščini. Tudi je bilo sporočeno, da bodo v kratkem objavili nove carsinske obveznosti.

Pražki časopis „Lidove Noviny“ pa je objavil, da so ustanovili poseben odbor, ki bo proučil zadeve 1.400.000 čeških kmetovalcev, da se prepriča, ali so oddali predpisane množine svojih pridelkov v preteklem letu.

Komunistični glavni stan v Pragi je naznanil, da bodo člani komunistične stranke v češkoslovaški armadi to leto prejemali posebno navodila kot vojaški poveljniki. Vsi vojaški častniki bodo morali biti izšolani, da bodo „okrepili svojo politično zavest“.

SOVJETSKA ZVEZA

Rusija je znižala dobave za leto 1949, ki jih je pošiljala Jugoslaviji v okviru trgovske pogodbe, na eno osmino.

Tass, uradna sovjetska poročevalska agencija, je objavila vzrok tega drastičnega znižanja trgovske pogodbe med obema državama, češ da je Jugoslavija zavzela „neprijateljsko“ zadržanje napram Sovjetski zvezi.

Tudi je bilo objavljeno, da bo v letu 1949 povečana trgovska pogodba med Češkoslovaško in Rusijo, po kateri bo Češkoslovaška dobavljala Rusiji petino svojih izvozov v zamenjavo.

Ameriški veleposlanik v Sovjetski zvezi, gospod Walter Bedell Smith je zaprosil svojo vlado, naj bi ga odpoklicala s tega mesta.

BOLGARIJA

Kakor poroča Agencija Tass, je bolgarska Narodna skupščina soglasno odobrila petletko, ki jo je osnoval ministsrski svet začetkom prejšnjega meseca.

Načrt stremi za razvojem bolgarske težke železne industrije, jekla, strojev in kemičnih proizvodov. Upajo tudi, da bodo mogli povečati proizvodnjo električne sile, dalje izboljšati državne in kolektivne kmetije ter povečati mehanizacijo poljedelstva.

Slična vest je prispela tudi iz sosedne države Rumunije in pravi, da je rumunska Narodna skupščina pravtako odobrila gospodarski načrt za to leto.

FINSKA

Socialno-demokratski ministrski predsednik na Finskem, Karl August Fagerholm, je obsodil komuniste da ogrožajo odnose s Finske z drugimi državami.

Tako majhna vlada, kot je Finska, mora računati s težavami, je pristavil, toda takšni napadi, kot si jih privoščijo komunisti, so naperjeni proti vladi in njeni inozemski politiki.

Izjava gospoda Fagerholma je sledila nekemu članku finskega komunističnega tiska, ki je obsodil vlado, češ „da hoče vključiti Finsko v zapadni blok“ in pa na sovjetsko diplomatsko noto, ki je zatrjevala, da se vrši na Finskem antisovjetska propaganda in „še druge stvari, ki niso v skladu z mirovno pogodbo.“

KANADA

Kanada namerava v letošnjem letu porabiti več denarja za svoj obrambni načrt, kakor ga je kdajkoli v mirnem času.

Dominijon namerava osnovati posebno letalstvo izdelati podmornice, in nekaj moštva svoje armade izvežbati za padalce in posebne polke, ki bodo pripravljene in opremljene za morebitno vojno.

Ko je kanadski minister za obrambo Brooke Claxton naznanil ta novi program, je dejal, da se Kanada trenutno pogaja z Združenimi državami za dobavo bojnih letal novega tipa, ki bi morda nadomestila dosedanja angleška.

Obrambni minister je pristavil, da so otvorili štiri nova letališča in da bodo vpoklicali znatno število nabornikov za pojačanje vseh kanadskih vojnih sil.

NEMČIJA

Britanski poveljnik v zapadnem predelu Berlina general E. O. Herbert je dejal, da so Nemci z novim letom edini po duhu in odločeni, da z zaupanjem in ponosom pričakajo nadaljnega razvoja dogodkov. Ne more pa nihče zanikati, da niso težave neznošne. Te se bodo tudi nadaljevale, dokler bo obstajala nečlovečanska blokada Berlina.

Toda prevoz po zraku se nadaljuje in najkrajši dnevi v zimi so že minuli. Ljudstvo je pri zadnjih volitvah jasno izrazilo, da se noče podvreči nasilstvu neke stranke, ker ve, kaj ga potem čaka. Leto 1949 pa bo komunistom še jasneje pokazalo, da nasilje ne rodi uspeha.

Nemška zunanja trgovina se je v letu 1948 precej razvila in število uvozov in izvozov je naglo rastlo, kakor se vidi iz proračuna ob koncu leta.

Drobne novice

Okrajno sodišče v Zagrebu je obsodilo na smrt z ustrelitvijo dva občinska uradnika, ker sta kradla živilske nakaznice.

Stirinajst drugih, katerim prav tako očitajo „gospodarsko sabotažo“ je prejelo zaporno kazen od dveh do dvajset let.

Sodna razprava proti Nathuran Vinayak Godse in osmim drugim osebam, ki so obtožene, da so se udeležile umora Mahatme Gandhija, je bila prejšnji teden končana v New Delhi. Razprava je trajala šest mesecev. Obsodba bo izrečena v štirih tednih.

Robert Schuman, francoski zunanji minister, bo prispel v London 13. januarja, kjer bo za tri dni obiskal gospoda Bevina. Pričakujejo, da se bo Schuman sestal tudi s predsednikom Attleejem in drugim ministri.

Iz Haaga uradno poročajo, da bosta Avstrija in Holandska izvedli v letu 1949 trgovske izmenjave v vrednosti 3.000.000 funtov šterlingov. Avstrija bo

dobavljala gradbeni les, papir, papirnatel izdelke in stroje, Holandska pa bo dobavljala laneno predivo, železo, cink, gumi in kemične proizvode.

Kardinal Mindszenty, madžarski cerkveni primas in drugi, ki so bili aretirani z njim vred zaradi „izdajstva“ in „monarhističnih dejanj“, bodo sojeni v prvih dveh tednih februarja meseca.

Grške vojaške oblasti v Peloponezu so odredile aretacijo 3000 civilistov, o katerih sumijo, da so podpirali Marksosove upornike. Okrog 800 ljudi je bilo aretiranih v Kalamati in 150 v Tripolisu.

Podpis predlaganega sporazuma za Severnoatlantsko pogodbo so koncem tedna odobrile vlade sedmih držav — Britanije, Amerike, Kanade, Francije, Belgije, Nizozemske in Luxemburga, ki bodo osnovne države te zveze.

Pred sodiščem v Veroni so izrekli kazni štirih do osem mesecev zapora za 31 oseb, ki so počenjale nasilna dejanja pri protestnih stavkah lanskega julija po poizkusnem morilskem napadu na italijanskega komunističnega voditelja Togliattija.

Avstrija upa

Listina, ki jo je bila avstrijska vlada predložila istočasno v Londonu, Washingtonu in Parizu, v kateri naproša, naj se obnovijo pogajanja za mirovno pogodbo, je imela ugoden odmev. Tudi Moskva je pristala nato in če se ne premisli, bodo namestniki zunanjih ministrov v februarju zares načeli ta problem. Lansko leto v maju so se razšli po več mesecih dolgočasnih in včasih popolnoma brezplodnih pogajanj; nekaj problemov so rešili, drugi so ostali odprti. Delegati so orali ledino skozi zapletena vprašanja reparacij in nemške imovine, kjer pa se je pojavilo toliko nasprotij, da jih ni bilo mogoče izravnanati. Predvsem pa so se takratna pogajanja izjalovila ob zahtevi Jugoslavije glede reparacij s strani Avstrije in priložne ozemlja na Koroškem k Jugoslaviji. Jugoslovanske zahteve je podprla Sovjetska zveza, a tri ostale zasedbene sile so se jim zoperstavile.

Rusi pa dosedaj še niso pojasnili, ali so kaj spremenili svoje zahteve napram jugoslovanskim zahtevam, ali vztrajajo pri tem. Jugoslavija se je odcepila od Kominforma in jugoslovanski komunisti od ostale družine komunističnih partij kmalu potem, ko so se predstavniki za avstrijsko mirovno pogodbo razšli, toda meseca septembra je sovjetska poročevalska agencija Tass uradno zanikala kakršno koli spremembo v sovjetskem zadržanju napram avstrijski pogodbi. Vkljub temu pa so se

od takrat odnošaj med Beogradom in Moskvo stalno slabšali.

Eden glavnih vzrokov za razkol v komunističnem taboru je sedaj znan potom objave pisma, ki so bila izmenjana med boljševiško partijo in jugoslovanskimi komunisti. Jugoslavija je Sovjetom predvsem očitala, da niso dovoljno podprli njenih zahtev po Trstu. Morda je sedaj sovjetska vlada — čeprav o tem ni nič jasnega — pripravljena zaprositi Jugoslavijo, naj precej omili svoje zahteve napram Avstrije, kar bi privedlo do gotovih kompromisov med zasedbenimi silami, ali pa da sploh opusti svoje zahteve. Jugoslovani pa bodo najbrže odklonili vsak tak poizkus, toda Rusi bodo morda kljub temu nadaljevali s pogajanjem.

Mirovna pogodba bi za Avstrijo pomenila ne samo dosego neodvisnosti, temveč bi ji dala tudi izgleda za obnovo in vrnitev v normalne razmere. Obenem bi bilo konec zasedbe, kar bi vplivalo tudi na umaknitev čet iz Nemčije. Med današnjo Avstrijo in Nemčijo je bistvena razlika. Avstrija ni razdeljena. Tukaj obstaja že tri leta osrednja avstrijska vlada, ki sama upravlja ob nasvetih zavezniškega sveta svoje notranje zadeve brez kakšnih posebnih motenj. Vsled tega je vprašanje zasedbe in mirovne pogodbe sploh za Avstrijo popolnoma drugačno kakor za Nemčijo.

„The Times“

Božič v Jeruzalemu

V Jeruzalemu in Betlehemu je sicer o Božiču vladal mir, toda ta mir je bil negativen. Topovi so sicer molčali, toda bili so na položajih in njihove cevi so bile obrnjene proti svetemu mestu. Izraelski in arabski vojaki so se sicer medsebojno razgovarjali toda le s stražnih postojank, opremljenih s strojnimi. Vojaški poveljniki so se bili sestali k razgovorom o premirju, toda politiki so se pripravljali pogajati o miru samo ali v izraelskem ali pa v arabskem Jeruzalemu in nobeden noče odstopiti od svojega stališča. Judovsko ljudstvo, naj bodo to ljudje na položajih ali pa begunci, trgovci ali teroristi, gotovo ne bodo nikoli pozabili Jeruzalema. Pravtako ne Arabci.

CESTA V BETLEHEM

Letos so vladale v Sveti deželi posebne razmere. Potovanje v sveto mesto je bilo otežkočeno vsled neke resolucije Združenih narodov. Nekaterim kristjanom je bilo dovoljeno romanje v Betlehem. Tja so jih prepeljali judovski vojaški vozovi, a spremljali so jih najprej judovski in nato mohamedanski vojaki. Mir je sicer negativen, toda sveto

mesto je kolikor toliko bilo očuвано pred razdejanjem. Če se opazuje današnji Jeruzalem iz zraka, se na prvi pogled ne vidi nobenih razdejanj. Mogočna mošeja še danes prevladuje nad starim mestom. Ob gori Sinaj je na centralnem vojaškem pokopališču samo navidezen mir, kajti tudi mrtvim ni prizanešeno: med grobovi so posejane mine. Sele če se mesto vidi od blizu, se opazijo razdejanja. Razen nekaterih judovskih četrti Jeruzalem ni tako hudo trpel. Orožja, ki so jih tukaj uporabljali niso bila težjega kalibra in težke kamenite zgradbe v Jeruzalemu bi lahko zdržale tudi hujski ogenj.

Bolj malo pa je znano, kako je s svetimi relikvijami, ki so bile spravljene tukaj. Ne ve se, ali so dosedaj ostale vse nepoškodovane. To se bo šele izvedelo. Kapela Kristusovega vstajenja z zvonikom se še vedno jasno odraža na Oljski gori. Vrt Getzemani, kjer je bil Kristus izdan, še vedno upravljajo franciskanski bratje. Via Dolorosa je ostala, kot je bila razen manjših poškodb nekega oboka, kjer je naslikana nastaja križevnega pota. Samo trije tobovski strelci so poškodovali streho Božjega groba.

Ameriški predsednik in njegov „kabinet“

(Harold Zink)

Ko je bil George Washington izvoljen za prvega predsednika Združenih držav se mu je zdelo potrebno, da se o važnih zadevah posvetuje z glavnimi upravnimi uradniki. Ti so tvorili neke vrste „kabinet“, kar pa nikakor ne odgovarja našemu pojmu „vlade“.

V zadnjih letih Washingtonovega predsedništva je postal ta predsednikov „kabinet“ že stalna ustanova, čeprav temelji zgolj na običaju.

Preteklo je že poldrugo stoletje in predsednikov „kabinet“ je še vedno važen činitelj v ameriški upravi. Ne smemo pozabiti, da je ostal zgolj posvetovalno telo, kot je bil v začetku. Formalno in pravno ni priznan ter določa njegov delokrog predsednik. V njem se ne glasuje niti odloča. Sestaja se sicer redno, vendar ga predsednik lahko skliče, kadar koli se mu zdi to potrebno. Razpravlja samo v mejah, ki jih določa predsednik. Mišljenje članov kabineta lahko predsednik upošteva ali pa v celoti zavrne. O tem odloča po svoji volji. V zadnjih 30 letih so bili člani kabineta vsi ministri, katerih je bilo deset in to za zunanje zadeve, finance, vojsko, mornarico, pravosodje pošto, poljedelstvo, notranje zadeve, trgovino in delo. Lani je bilo ustanovljeno novo ministrstvo, državni vojaški zavod z ministrom za obrambo na čelu, ki vzporejuje vse tri vrste oboroženih sil: vojsko, mornarico in letalstvo. Ta sprememba je odstranila iz kabineta oba ministra za vojsko in mornarico ter šteje kabinet danes le devet članov. Včasih je sedel v kabinetu tudi podpredsednik Združenih držav, čeravno ni bilo jasno, ali je član kabineta.

Po običaju ima predsednik skoraj nemejeno pravico imenovanja članov svojega kabineta. Senat mora seveda ta imenovanja potrditi, toda redkokdaj se zgodi, da bi odklonil kakšno potrditev. Vendar ni mogoče trditi, da bi imel pri tem predsednik popolno svobodo izbora. Razni politični razlogi, krajevne zahteve, izkušnost in drugi činitelji vplivajo na izbor primernih oseb.

Ze od časov Washingtona je v navadi, da so člani kabineta pripadniki stranke, kateri pripada predsednik.

Prvi predsednik, ki je deloma opustil to navado, je bil pok. Franklin D. Roosevelt. Na koncu svojega drugega predsednikovanja je poklical v kabinet dva člana, odlična pristaša republikanske

stranke, ki nista za njega glasovala pri predsedniških volitvah. Dolgoletni prvak republikanske stranke Henry Stimson je postal vojni minister in republikanski podpredsedniški kandidat pri volitvah, leta 1936 pa mornariški minister.

Merilo za imenovanje v kabinet ni bilo nikdar zgolj izkustvo v upravljanju, čeravno pride večkrat v poštev. Tako je imenovana na primer za ministra za delo skoraj vedno oseba, ki ni tuja delavskemu gibanju. Tudi minister za trgovino bo navadno izkušen potovni človek, minister za poljedelstvo pa poznavalec poljedelstva. Minister za pravosodje je seveda pravnik.

Običajno se kabinet sestaja enkrat na teden in sicer v petek popoldne. Razpravlja brez pravega dnevnega reda in le tu in tam so člani predhodno obveščeni, o čem se bo govorilo. Vse določa predsednik sam. Časnikarji seveda

niso prisotni pri sejah in ne dajejo nobenega poročila za javnost, kot je to navada v nekaterih drugih državah.

Kar razpravljajo na teh sejah, navadno ne pride v javnost, toda razume se samo po sebi, da pretresajo važna državna vprašanja. V kabinetu razpravljajo o teh vprašanjih le načelno. Podrobnosti rešujejo bodisi predsednik s pristojnim ministrom bodisi višje uradništvo posameznih ministrstev. Predsednik često vpraša svoj kabinet za mnenje o vprašanjih zunanje in notranje politike, delavstva, kmetijstva in tako dalje. Sodelovanje pri določitvi glavnih smeri v življenjskih vprašanjih, ki zadevajo Združene države, je glavna naloga predsednikovega kabineta. Ne smemo pa pozabiti, da ima samo ameriški kongres, to je senat in poslanska zbornica skupaj, odločilno besedo v ameriški notranji in zunanji politiki.

Ozadje aretacije kardinala Mindszentyja

Tri leta boja med Cerkvijo in državo

Vest o aretaciji cerkvenega primasa na Madžarskem, kardinala Josefa Mindszentyja je bliskovito prodrla v svet. Posledica njegove aretacije pa je triletni boj med cerkvijo in državo, ki je dejansko vzplamtel pred dvema leti, ko je država prevzela nadzorstvo nad 3700 verskimim šolami.

Država je prevzela vse rimo-katoliške šole; ca 1.000.000 juter podržavljene zemlje je nekoč pripadalo rimo-katoliški cerkvi. Od celotnega madžarskega prebivalstva, ki šteje okrog 9.250.000 je 6.000.000 rimo-katolikov.

Očiten nasprotnik kardinala pri tem sporu med cerkvijo in državo je madžarski minister za vzgojo, 36-letni Gyula Ortutay, bivši profesor entologije in sam rimo-katolik. Za ministrom stoji namestnik ministrskega predsednika, vsemogočni Matyas Rakosi, generalni tajnik madžarske komunistične stranke. V madžarski koalicijski vladi štirih strank je komunistična stranka najmočnejša. Rakosi je bil tisti, ki je kardinala svaril, češ: „Zlomili bomo reakcijo, pa čeprav se morda skriva za mašniškim plaščem“.

V zadnjih petih mesecih je Vatikan spričo dogodkov na Madžarskem več-

krat izrazil bojazen, da bi lahko prišlo do aretacije kardinala.

Kardinal Mindszenty je bil pred kratkim sprejel v svoji historični palači posebnega dopisnika angleškega lista „Daily Mail“ ter mu pripovedoval o boju, ki ga je moral voditi proti komunistom.

Podčrtal je dejstvo, da imajo komunisti in druge levičarske stranke sedaj 65 dnevnih časopisov in 144 tednikov, medtem ko je njegovi cerkvi dovoljena izdajati samo en tednik, čigar naklada je omejena na 50.000. (Vlada pa trdi nasprotno, češ da je naklada katoliškega tednika okrog 100.000).

Lanskega maja so si komunisti in druge stranke, ki so na oblasti, prilastili pravico, da bodo oni narekovali pouk vseh otrok. Kardinal pa se je temu koraku uprl in odklanjal vsako tako vzgojo, kajti partijska ideologija ne priznava Boga. Tudi so bili učitelji po državnih šolah tekom dveh let prisiljeni stanovati po marksističnih zavodih in sodelovati pri marksističnih zvezah.

Rezultat nacionalizacije šol bi bil, da starši ne bi več pošiljali svojih otrok v šole, ki niso pod partijskim vplivom, dalje bi morale rimsko-katoliške šole

prenehati obstajati, ker bi ne imele več pravice vzdrževati se iz prostovoljnih prispevkov ljudstva.

Kardinal Mindszenty pa se je mesece in mesece skušal pogajati z državo o treh glavnih točkah:

1. o rešitvi šolskega vprašanja, 2. o ustanovitvi Zveze katoliške moške mladine, ki je bila leta 1946 razpuščena in 3. o dovoljenju za tisk cerkvenega dnevnika. Vsa njegova posredovanja so bila zaman, še več, prišlo je do aretacije, vkljub temu da je narod na njegovi strani.

Po umeru Nokrashy paše

Zahrbtni umor Nokrashy paše je pretresel deželo, kjer se politični umori le prepogosto vrste. Nokrashyjev prednik in prijatelj, Ahmed Maher paša, je bil smrtno zadet od strela pred parlamentom v Kairu začetkom leta 1945. Zadnji umor pa bo imel najbrže pomembne posledice za Srednji Vzhod.

Sumijo, da je zločin zasnovala in izvedla ultra-nacionalistična in fanatična mohamedanska bratovščina, organizacija, ki jo je Nokrashy pred nekaj tedni razbil in postavil izven zakona in morda je bilo to zločinsko dejanje golo maščevanje.

Nekaj opazovalcev meni, čeprav se danes še ne ve, ali je umor Nokrashyja signal ali ne, da bo ta gotovo uvedel vrsto terorističnih dejanj širom dežel Srednjega vzhoda in da se bo arabskih množic polastilo malodušje tudi spričo poteka dogodkov v Palestini.

Mnogo voditeljev, ki so na široko opisovali arabske vojaške akcije kot mnogo bolj uspešne, kakor pa so v resnici bile in ki so istočasno uporabili vojno v Palestini kot nekakšno opravičilo za njihove grajanja vredne gospodarske in upravne napake v lastni deželi, bo imelo srečo, če bodo izgubili samo svoje visoke položaje.

Pred Nokrashyjevo nasilno smrtjo so se vedno širile vesti o spremembah v vladi, toda te krilatice so bile zadušene, čim je Nokrashy udaril na življensko žilo mohamedanske bratovščine in je bilo videti, da je, čeprav morda samo začasno, osvobodil deželo organizacije, ki je pričela ogroževati varnost Egipčanov in inozemcev.

Mohamedanska bratovščina, ki je sedaj bržkone vpisala še umor Nokrashyja v svoj seznam nasilnih zločinov, je morda najmočnejša arabska organizacija na Srednjem Vzhodu. Je bistveno egipčanska, staroverska in fanatično reakcionarna.

Kapelški punt

Zgodovinska povest

Spisal
dr. Ožbolt Jlaunig

(Nadaljevanje)

7.

Piskernikov Tomej iz sosedne hiše je bil tudi rudar na Obirju. Hodil je vedno s Hribernikovim Andrejem na delo in skupno sta se vračala. Vsak ponedeljek sta si natovorila koše z živčjem za cel teden, naložila težko breme na močne rame, v eni roki sta držala to in ono, kar ni bilo za koš, v drugi pa močno palico. Sešla sta se vedno pri Hriberniku zgodaj zjutraj, srčno je bilo slovo in Tomej je še posebno pogledal na Anko, ki je stala med vrati in se pošalil z njo ter ni odšel prej, dokler ni dobil lepega šopka v spomin na dolgo pot. In zavrjškala sta, ko sta bila že visoko na hribu in se ogledala še enkrat nazaj na mili dom. Mati in Anka sta še stali pred hramom in ozdravljali, dokler nista zgnila krepka rudarja v temnem gozdu. Med delom je mjunl hitro teden, v soboto pa je pripravljala mati Klara opoldne dober obed za Andreja, ki se vrne iz rudnika. Šla je nekaterikrat gledat oziroma poslušat. In če je slišala vriskanje sem od hribov, tedaj je vedela, da se vrača in hitro je pripravila vse, da ni bilo treba dolgo čakati lačnemu Andreju, ki se je veselil okusne jedi. Med tednom je pač kahal po svo-

je, včasih sta se ječmen in polenta malo prismočila in tudi iz žgankov se je včasih napravil »grof«, kar je povzročalo pri tovariših mnogo smeha; žganki se niso dali razdrobiti in se je vlekle celo testo kakor lim.

Zvečer je prišel Tomej k Andreju in pomenkovali so se o preteklem tednu in se smejali. Pri tem je Tomej kaj rad pogledoval po strani na Anko, no, in priznajmo, tudi Anka je skrivoma upirala oči v brhkega fanta.

Bili so srečni dnevi. Mati Klara si je želela, da bi ostalo vedno tako, v Tomejevem srcu pa je telo srčno nagnjenje do pridne Anke in sanjal je že, kako bo srečen, ko si ustvari svoje ognjišče in mu postane Anka zvesta družica. Toda prišlo je drugače. Da pozneje razumemo, pogledajmo nekoliko v zgodovino.

Cesar Jožef II. je odpravil podložništvo. Kmet je postal prost in se podal, kamor ga je vlekle srce; njegov prejšnji gospodar je moral prepustiti zemljo proti primernemu plačilu. Da si pa ohrani država viro dohodkov, je bilo treba, da plačujejo vsi lastniki zemlje enakomerno po velikosti posestva zemljiški davek. Vsled tega so v tozadnem patentu iz leta 1785 odredili novo izmeritev zemljišč in ugotovitev dohodkov iz posestva. To delo naj bi izvršili predvsem zemljemerci; ker pa teh ni bilo v zadostnem številu, so določili tudi druge osebe.

V ženeku je bil tedaj za flegarja Ivan Reitrer, ki ga že poznamo iz pogovora gostov v komendi. Bil je z dušo in telesom zavzet za korist svojega gospoda, grofa Franca Rosenberga, ki je bil tedaj lastnik obširnih ženeških posestev. Zato se mu pa ni smilil kmet in ga je pritiskal, kjer je le

mogel. Bil je samec in resnica je bila, da ženske niso imele miru pred njim. In tako je bil tudi Robert Hubman sad takega razmerja, za katerega je moral prevzeti vso skrb po materini smrti. Robert je bil drugače brihten fant, zato ga je dal oče v šolo v Celovec. Po dovršenem uku je pomagal očetu pri vodstvu oskrbnitstva, posebno v pisarni. Kakor nalašč mu je prišlo tedaj, da so rabili sposobne osebe za merjenje zemljišča. Robert Hubman bi moral v Kapli in okolici izvršiti svoj posel, katerega je tudi prevzel spomladi leta 1785. Stanoval je navadno v Kapli na glavnem trgu. Oče ga je sicer vabil, naj stanuje pri Vrbniku v Lobniku, kjer je prostorna in enonadstropna hiša in ga nič ne stane, ker je last ženeške gospode. Flegar sam je vedno tam stanoval, kadar je imel posle v tem kraju, toda Robert je bil rajši v trgu, ker je ljubil družbo, posebno žensko, in zaradi tega je bilo življenje v Lobniku predolgočasno.

Robert je najprej meril zemljišča proti Obirskemu. Hodil je mimo Hribernikove hišice čez potok Bela in dalje po soteski na svoj opravke. Tako je nanese, da je videl večkrat Anko, sedečo pri oknu. Pogledal jo je vedno pozorno. Anka se je sicer prvotno umaknila, pozneje pa se je zgodilo, da je vzdržala njegov pogled, in ko se je Robert že nekoliko oddaljen obrnil, je opazil, da je gledala Anka za njim in pri tem zardela. Nekoč jo sreča na poti proti domu blizu njenega doma. Po pozdravu je dala ena beseda drugo in znanje se je začelo. Robert je bil vitke postave, črnih las in temnih oči, imel je vsekakor tako zunanost, ki dekletom ugaja. Znal pa je tudi gladko in sladko ter tako prepričevalno govoriti, da se je ulovilo neizkušeno dekle v njegove mreže.

Tako je bilo tudi pri Anki. Srečala sta se večkrat, govorila vedno več, Robert je vedel povedati to in ono, napeljal je govor na ljubezen in namignil, da ima lepo službo in bi Anko tudi poročil, če bi ga marala. Neizkušnemu dekletu je donelo to kakor sladka pesem in je smatrala vse za resnično. Izginila je iz njenega srca podoba poštenega Tomeja, nič več ga ni pogledala in se ga izogibala. Mati in brat sta to opazila in jo svarila, a Anka je vedno zatrdjevala, da verjame Robertu, ker govori tako iskreno.

Znanje je trajalo že nekaj tednov. Skrbi so se polastile matere Klare, ko je videla, da se je podala njena hči na nevarno pot. Nekoč je izostala Anka pozno v večer. Imela je sestanek z Robertom, ki ji je prišel lepo prstan. Anka je bila vsa omamljena od lepega daru, nikdar ni imela kaj takega. Verjela mu je vse, kar ji je pravil o bodoči sreči, ko bosta združena za vedno. Robert jo je imel popolnoma v svoji oblasti.

Vsa razburjena od dogodkov tega večera je prišla Anka domov. Našla je mater vso objokano. Vedela je, da je ona povzročila te solze, objela je mater in jo tolažila, češ Robert ima poštene namene, in je pokazala zlati prstan. A mati je dvignila kazajočo prst, otožno pogledala razburjeno Anko in rekla: »Anka, Anka, zapomni si, da se boš kesala, a tedaj bo prepozno.«

Tisto noč Anka ni zatislila oči. Pred seboj je videla vedno Robertovo podobo, ki ga je vzljubila z vso močjo prve deviške ljubezni, a zraven je morala gledati resen, otožen materin obraz. A ni se zmenila za njene opomine, sila mlade ljubezni jo je gnala k ljubljenu, saj on ji je bil vse.

(Dalje prihodnjic)

Lev Florijan:

NERODNA ZADEVA

Poldne je bilo na bližnji cerkvi. Čas bo, sem si mislil; domov bo treba iti, h kosilu. Tedaj sem vstal. Začutil sem vonj. Opojen vonj. Takoj sem dognal, da je to parfum. Čudno; nikogar drugega ni v pisarni, in vendar diši po parfumu.

Stopil sem k umivalniku, si skrbno umil roke, si pogladil brke z vlažno roko in se pogledal v ogledalo, kot to storim vsak dan. In medtem ko sem stopil bliže k zrcelu, ki visi na steni, sem opazil v njem, da leži na moji pisalni mizi zavitek. Seveda sem šel takoj k mizi in vzel zavitek v roko. Čisto lahak je bil, kot da ni nič v njem. Prav skrbno zavil, rekel bi nežno, da, zelo nežno je bil zavil in dišal je po kolonjski vodi. Čudno, čudno, sem dejal sam pri sebi. Moj ni; ne bi mogel reči, da sem ga jaz prinesel v pisarno. Tudi mi ga ni nihče izročil. Hej, kaj pa če me je hotel nekdo na tak način podkupiti. Nekdo me je poskušal pridobiti za dejanje, s katerim naj bi oškodoval državo natančno za stotisoč ali pa še več. To je prava korupcijska afera, ki se kaznuje po zakonu o podkupovanju državnih uradnikov. Nerodno je to, zelo nerodno...

In že je vstopila pometalka. »Ah oprostite, gospod inspektor, nisem vedela da ste tu, sicer bi potrkala. Na, pa saj že greste, kot vidim. Ah da ne pozabite tega zavitka, gospod inspektor, ki leži na mizi.«

Presneto nerodno, da ga je morala takoj opaziti. Seveda, sedaj bo takoj hitela povedati vsem pometalkam. Seveda si mora ženska misliti, da me je nekdo podkupil in da mi je prinesel »nekaj malega za vašo gospo soprogo«, kot se to reče v takem primeru. In končni učinek bo ta, da bo o tem izvedel gospod predstojnik.

Z enim korakom sem tedaj dosegel pisalno mizo in zavitek kolikor mogoče hitro dal v miznico.

»Ne, tega ne smem, morda ima kdo ključ do moje miznice, tudi lahko kdo vlomi med opoldanskim odmorom in odnese ta »corpus delicti«. Stvar ni moja, torej odgovarjam zanjo, dokler se zadeva ne razjasni. Seveda moram tekoj jutri zjutraj javiti stvar gospodu predstojniku; po službenih pravilih sem to dolžan storiti.« In nato sem zavitek spet vzel iz predala, brž oblekel plašč in že odprl vrata.

Pometalka me je začudeno pogledala, ne pravzaprav me je že ves čas opazovala. »Zakaj pa ste tako nervozni, gospod inspektor, ali ni kaj v redu?«

Torej ona že slutí, da nekaj ni v redu. Neverjetno, kakšen instinkt imajo gotove ženske. Prav v dno duše ti vidi. Da, čital sem o tem, da so ženske dobri psihologi. Kdo bi si mislil, da bo takoj uganila, pravzaprav dognala, da me je skušal nekdo podkupiti. Seveda ona upravičeno misli, da sem se tudi dal, ker sicer ne bi bil sprejel zavitka, ki ga je videla na moji pisalni mizi.

Zato sem brž svignil skozi vrata in stopil na hodnik. »Kako to diši, ta kolonjska voda; nemogoče. In nemogoče je, da naj bi prenašal ta zavitek prav do doma. Saj bo dišalo vse mesto. Samo ob sebi umevno je, da bo žena mislila, da sem to dišečo stvar prinesel njej, kako tudi ne; ne, ne morem je vzeti s seboj, ker bi mi koncem koncev še skušala prigovarjati; naj si jo obdržim. Rekla bo: s teboj ni nič, ti si bil že vedno tak. Drugi si delajo milijone, ti pa greš pa odkloniš tako neznanost.«

Tu gre za princip, ne zato, ali je stvar velika ali majhna, gre za to, ali si vesten uradnik ali zločinec; da prav zločinec v tem primeru. In zato zavitka ne morem vzeti domov.

»Gospod kolega« sem dejal inspektorju Volkju na hodniku, »še malo pot imam in ne morem zavitka vzeti s seboj, ali bi bili tako prijazni pa bi ga dalj v aktovko. Saj vas ne moti, kajne da ne. Čisto lahek je, in kadar se vrnete z doma pa mi ga boste spet dali.«

»Seveda, prav rad, gospod kolega, prav rad. S seboj ga vzamem domov in vam ga ob dveh spet prinesem.« In skupaj sva šla do glavnih vrat in se razšla.

»Tako, stvar je opravljena, hvalabogu« sem rekel in šel domov.

Prišel sem domov, ženo skrbno poljubil na čelo, tako kot to delam že petindvajset let. »Mm, kako dišiš« mi je rekla in mi tako globoko pogledala v oči, da sem nehote zardel. »Da, sem rekel,« bilo mi je skrajno nerodno, »da k frizerju sem se šel brit, morda res malo dišim« sem odvrnil razstrčeno. »Čudno,« je dejala spet, »saj si se zjutraj bril, doma.«

Neverjetno, neverjetno te ženske. Kadar te imajo v kleščah pa te ne izpuste. »Da, samo brke, brke sem si dal malo skrajšati, sem rekel in vsa kri mi je iznova bušnila sam si jih ne znam nič kaj lepo pristrčiti,« v glas.

Med vsem kosilom me je sumljivo ogledovala stalno izpod trepavic in meni je bilo

na moč neugodno. In če ji sedaj povem resnico, jo bo tembolj smatrala za laž. Ne, ne morem, to ni tako enostavno. Vendar nisva potem ves čas, dokler se nisem napravil, izgovorila besede.

»Zbogom« sem dejal. »Zbogom« je rekla, ne da bi me pogledala. Prvič po petindvajsetih letih mojega zakona, je nisem poljubil na čelo, ko sem odhajal.

Komaj sem se v pisarni vsedel za pisalno mizo, že prileti inspektor Volk.

»Kaj se je zgodilo, za božjo voljo, gospod kolega?« Ves je bil bled in brez sapa.

»Vaš zavitek, veste« je komaj spravil iz sebe, »strašno, strašno.«

»Ja, kaj je z mojim zavitkom, ali ste ga morda izgubili,« sem ga vprašal pomirjujoče. »Oh, če bi ga le bil izgubil, tako pa... skrajno nerodna zadeva.«

Ko se je vsedel in sem mu dal kozarec vode, da se malo uravnovesi, mi je rekel, da so mu otroci, ko je prišel domov vzeli aktovko iz roke, kot to napravijo vsak dan, kadar slutijo, da jim je kaj prinesel. Seveda ni niti mislil na zavitek v njej. Ko je žena poklicala h kosilu so prileteli otroci v kuhinjo in vpilj: »Mamica, poglej brž, poglej kaj ti je očka prinesel!« In razkazovali so čipkasto perilo.

»Ja, kaj vam pa pade na misel« sem zavpil, »vi nesrečni zarod! Takoj sem!« In vzel sem jim stvari in jih previdno nesel v sobo.

Brž sem spravil stvari nazaj v škatljo in vse spet lepo zavil. Dišala je vsa soba... in kmalu tudi kuhinja.

Ko pridem iz sobe ven, se je oglasila žena. »Saj to je isti parfum, s katerim te je obrizgal tvoj brivec.« »Kakšen brivec, sploh nisem bil pri brivcu.«

»Zakaj pa potem tako dišiš?«

»Jaz? Dišim?«

»No seveda ti, kdo pa misliš? Pa ja ne misliš, da krompir?«

In potem se je začelo ono strašno. »Torej tako daleč sva. Morda ja ne boš trdil, da si prinesel to perilo zame, ko je vse tako veliko, da bi dala lahko napraviti zavese za oba okna iz tega. Ha, čipke!« ... Zajokala je na ves glas.

»Počakaj, dušica,« sem ji dejal nežno, kar se da, »počakaj, da ti razložim.«

»Nič mi ni treba razlagati, tu se ne da razlagati prav nič več. Saj vendar nisem tako neumna, da bi si dala vedeti kaj na tveziti. Saj vem, vse vem. Presuha sem ti, to je vse; zahotelo se ti je mlade... Šele sedaj vem, kam daješ denar, da, sedaj vem.« In še bolj milo je jokala. »Prosim te, pusti me pri miru, ne poskušaj se opravičevati, za to nobenega izgovora. Drugo imaš, že dolgo imaš drugo...«

»Daj pomiri se, dragica, in ko se pomiriš, ti povem vse.«

»Kar pustj me sedaj in prosim te, da me ne imenuješ več 'dragica'; nisem več tvoja dragica, zapomni si to. Med nama je končano. Ubogi otroci, ki imajo takega očeta.«

Nič mi ni preostalo drugega, kot da sem se spet oblekel, ura je bila že skoraj dve, in da sem šel v pisarno. In zavitek je tu.

»Gospod kolega« sem mu dejal tovariško, vse bo spet dobro. Takoj se napravim in grem k vaši ženi, da jo pomirim. Rekel ji bom, da je zavitek moj in da ste bili tako prijazni in ga vzeli s seboj, ker ga jaz nisem imel kam dati.

Inspet sem se oblekel in šel. Na hodniku me je srečala pometalka. »Danes pa že zgodaj, gospod inspektor.« Presneta ženska, vse mora videti.

»Da, itj moram« sem dejal; zoprna ženska, sem si mislil.

Šel sem naravnost k gospe Volkovi, katero sem našel vso objokano.

»Že vem,« s temi besedami me je sprejela. »Prišli ste mi povedat da je zavitek vaša last in da ga je imel moj mož samo 'slučajno'. Saj vem, taka je navada med kolegi, da skočijo na pomoč, kadar je treba in brž najdejo izgovor drug za drugega. Pri meni pa ne boste prav nič opravili, gospod inspektor, prav nič. Jaz nisem taka, kot so druge. Jaz sama dovolj dobro poznam svojega moža. Že dolgo ga opazujem. Sedaj je pa stvar dozorela.«

»Toda gospa,« sem rekel, »stvar je taka...«

»Taka ali taka, nikar me ne skušajte prepričati da je perilo za vašo ženo...« In ošvrknila me je s pogledom od nog do glave. Spet sem zardel in čisto zmedlo se mi je.

»Perilo? Kakšno perilo?«, sem vprašal začudeno, »ah da, ja, seveda... Perilo, da.«

»Kako ste možki vendar nesramni! Prišli ste sem, trdite, da je zavitek vaš, pa niti ne veste, kaj je v njem. Da, kadar je treba ogoljufati in varati nesrečno ženo,

takrat ste vsega zmožni. Toda vi, ko sem vas imela vedno za poštenjaka in vzornega soproga...«

Tu ni pomagalo nobeno sredstvo več. Kako naj ji razložim? Naj ji sedaj na vse to rečem, da mi je neznan človek prinesel zavitek v pisarno? Kdo na svetu mi bo to verjel.

»Tu je moja častna beseda, gospa inspektorjeva,« sem rekel dostojanstveno, »zavitek je moj.«

»Torej niti časti nimate več« odgovori, medtem ko so ji solze kar poplavljalje oči. »Torej ima tudi vaša uboga žena takega ničvrednega za moža.«

Z nedvoumno kretnjo je odprla vrata. »Glejte, da izginete čimprej, vi... vi... vi nesramnež.«

Ob teh besedah sem različno sljšal, kako so zašklopotali moji žolčni kamni. Mislim, da mi je vsa rdečica splahnela. Globoko sem se priklonil in sem šel.

Na te besede nisem našel več odgovora.

Šel sem, da, naravnost v pisarno in se vsedel za mizo. Zavitek je še vedno ležal na mizi, vsa soba je dišala po njem.

Če gre ta stvar tako naprej, potem mora biti danes zvečer konec sveta. Da, danes zvečer, najkasneje ob osmih, sem preudarjal. Tega toka ne vstavi nihče več.

Počasi so tekle popoldanske ure. Potem je prišel inspektor Volk.

»No,« je rekel, »kako je bilo? Sedaj je stvar, upam da, spet urejena?!«

»Urejena? Nikakor ne, stvar se sedaj šele razvija. Stvar je komaj pričela, gospod kolega, tu ne pomaga nič več. Konec je, vsega je konec vas in mene; da, prav konec sveta je prišel. To je prava katastrofa.«

»Morda pa se je stvar le že malo unesla; če oba stopiva k moji ženi, morda se nama obema posreči prepričati jo,« me je skoraj prosil.

»Da, tako storiva« sem mu dejal, ko me je gledal poln zaupanja, »tako greva.«

Ko prideva na dom gospoda inspektorja Volka, ni prišel nihče odpret. Vkljub temu sva potrpežljivo trkala in zvonila. »Moj Bog,« sem si mislil, »kako sem ti hvaležen, da si mi dal tako ženo, s katero se vsaj lahko mirno porazgovorim. Ubogi kolega, tebi pač ne bo treba trpeti na drugem svetu, ko si že sedaj tako kaznovan.«

Gospodu kolegi se je medtem obraz podaljšal. Odprl je vrata s ključem in energično. Na mizij v predsobi pa je ležal listek:

»Vse sem še enkrat dobro premislila,« je stalo na njem, »toda drugega izhoda ni. Morda bi ti še bila odpustila, če ne bi poslal sem inspektorja, tega podleža, z novo lažjo. Sedaj pa se je izkazalo, da si popolnoma pokvarjen, da si me varal in da ne kažeš nobenega kesanja. Grem k svoji materi, o vsem nadaljnem te bo obvestil advokat.«

»Priatelj,« sem mu rekel, »ta je pa huda.«

Na te besede mi ni dal nobenega odgovora več. Imel sem vtis, da je eden izmed naju odveč, in ker sem bil v njegovem stanovanju, sem ugotovil, da sem to najbrž jaz. Gospod inspektor Volk je bil istega mnenja. Ko sem namreč odhajal, me ni niti pogledal.

Šel sem domov.

Da, doma, tam se bom spočil in spet prišel na druge misli. Pomiril se bom. Žena, ah moja žena, to je blagoslov z nebes. Sam mir jo je. No ja, opoldne, to je že zdavnaj pozabljeno. V težkih trenutkih pa, takrat mi je opora, takrat se lahko nanjo zanesem... Tako sem modroval in kar naenkrat sem bil doma.

Ne bi mogel reči, da me ženi ni slišala, ko sem prišel, ampak to vem, da me ni niti pogledala. Ne, tudi ozrla se ni.

Izpregovoril sem par besedi. Ni odgovorila. Molk, pogrebna tišina. Tako je poteklo nekaj minut, ki so bile dolge kot ves čas, od nastanka sveta do pojutrišnjem skupaj. Nato pa je vljudno izgovorila:

»Kje imaš zavitek?«

»Kakšen zavitek?«

»Nič ne taji. Vem vse.«

Solze so ji tekle v potokih. In jaz sem bil zlomljen, prav v svojem bistvu.

»Ne, danes ti to ne bo nič pomagalo,« mi je rekla, ko sem se ji skušal približati, »pojdi, proč pojdi; sedaj sem vse izgubila,« je rekla z drhtečim glasom, in to se je slišalo kakor pritrkavanje zvonov na mojem pogrebu.

Govoriti ji sedaj o podkupnini in o zakonih ter o neznanju, ki mi je prinesel zavitek, vse to bi bilo brez pomena. Dopolnjeno je.

»Srečala sem ubogo gospo Volkovo, ko

je z vso prtljago in otroki jokajoč šla k svoji materi. Povedala mi je tudi, da si dal častno besedo, da je perilo tvoje. Ona se bo dala ločiti. Tudi jaz ne morem storiti drugega, ker vem da častne besede ne daš ješ kar tja v en dan. Saj je vse jasno. Varaš me. Sedaj spet dišiš tako kot opoldne, še bolj; ali si bil sedaj spet pri brivcu... Prišel si domov pozneje kot ponavadi. Z njo si bil spet skupaj. In ta parfum ima ona, tista... uuu, ne vem kako bi jo imenovala. Tako, sedaj pa pojdi k nji, imej jo sedaj, ne bom ti je branila več.«

Vse kar sem se poskušil ta večer, je bilo brez uspeha. Nemogoče jo je bilo potolažiti, kaj šele prepričati. »Dal si častno besedo gospe Volkovi, in ti sedaj ne verjamem ničesar več. Tako, to je vse, kar ti imam povedati. In sedaj grem.«

»Kam?« sem jo vprašal. »K svoji materi,« rekla mi je, ko sem ji povedal o vsem tem, da ne smem ostati niti trenutka več pri takem grešniku.«

In resnično, šla je. Ponosno, in s solzami v očeh.

Meni pa je bilo, kot da so se pod menoj podrla vsa nadstropja nebotičnika.

Drugo jutro sem šel k gospodu predstojniku. Povedal sem mu vse. »Nerodna zadeva« je rekel, »skrajno nerodna«. Potem je vstal in začel hoditi gorj in dolj. »Ne smete me razumeti napak, gospod inspektor, toda stvar ni tako enostavna. Tudi če temu ni tako, vendar je podan sum, da vam je nekdo — kot sami pravilno domnevate — prinesel zavitek kot, no ja, neke vrste podkupnino. Seveda je že vnaprej olajševalno za vas, da ste stvar sami prijavili. Imam neomejeno zaupanje v vas, vendar moram stvar po službeni dolžnosti sporočiti na ministrstvo. Seveda je priložnost, da ne prihajate v službo dotlej, da se stvar razčisti...«

Tako. Službo sem torej tudi izgubil. Ženo, dom. Vse, in še prijatelja posebej. Vrnil sem se spet v svojo pisarno. Prej dobro sem razumel vse. Vzeti moram slovo od nje, te dobre, lepe in prijazne sobe. Dražga mi je postala. Celo ob nedeljah sem hodil vanjo.

Se enkrat sem pričel odpirati akt za akom. Kako bom sedaj brez njih?

Nimam več pravice ostati v teh prostorih. Ponizan sem. Kako naj bi vedel za ime dotične stranke, ki me je hotela podkupiti in mi prinesla zavitek; nikdar ga ne bom vedel. Nikdar. V tem trenutku potrkala nekdo na vrata.

»Naprej.« Sluga.

»Gospod inspektor...«

»Nisem več inspektor, dragi Anton, sedaj je končano...«

»Kaj vam je, gospod inspektor... gospod inspektor, gospod predstojnik želijo govoriti z vami.«

»Da, Anton, že grem.« V tem hipu potrkala spet nekdo.

»Naprej.«

»Oprostite gospod inspektor, prosim; včeraj sem bil tu. Imel sem s seboj... Morda se spomnite...« »Govorite nesrečnež...« mu odvrnem, »... zavitka včeraj.«

O sveta Krizantema, preveč sreče naenkrat. Saj to je vendar tisti zločinec, ki bi me kmalu spravil še ob življenje. Toda motiš se, če misliš da me je tako enostavno podkupiti. Moja nedolžnost... sedaj imam dokaz v rokah. »Anton« dem slugi, ki je še vedno čakal, »pazite na tega »gospoda«. Sedaj gremo k predstojniku. »Pojdite z menoj« zaukažem prišlecu osorno. On pa me je s strahom gledal.

Predstojnikova pisarna. Potrkam. Porinem spremljevalca naprej.

»Moj dragi gospod inspektor. Zadeva je zame jasna. Odprl sem zavitek, zaradi protokola, pa sem na dnu kartona našel tole vizitko: Svoji ljubljeni ženi. Podpisan pa je...«

»Ivan,« se oglasi za mojim hrbtom gospod, katerega sem pripeljal s seboj. »Zavitek je moj, pozabil sem ga včeraj v pisarni gospoda inspektorja. Žena mi je namreč povila sina, pa sem ji hotel nesti to malo darilce. Šele v bolnici sem se spomnil... Nerodna zadeva, veste, prav nerodna, zaradi žene...«

Tedaj sem se brez posebnega dovoljenja sesedel na mehko klop gospoda predstojnika. Kaj je bilo potem, ne vem...

Ko sem se opomogel, sem spoznal poleg sebe inspektorja Volka. »Oprostite, gospod kolega« sem mu dejal. Najbrž se je spomnil na delno krivdo svojih otrok, ker je rekel: »Oprostite mi tudi vi,« s hvaležnim glasom.

Iz hodnika sem, sem zaslišal glas svoje žene. Ali je to mogoče? Ali sanjam?

»Jaz sem telefoniral ponj, takoj ko sem odprl zavitek; bila je pri materi, kot ste mi povedali. Da, gospod inspektor, vaša žena je. Povedati ji moram, da sem ponosen na tako zvestega uradnika. Nikdar nisem dvomil o vašem poštenju...« In sedaj gremo vsi. Gospa Volkova nas bo tudi vesela, kajne, gospod inspektor Volk?«

ING. P.:

Začetek plemenske uporabe junic

Vprašanje, kdaj naj prvič pripustimo junice, zavisi od pasme, krmiljenja, nege, celotnega razvoja posameznih živali itd. Za poznejšo mlečnost in plemensko sposobnost je zelo važno, v kateri starosti se junica obreji. Splošno mnenje je, da je treba junice pripustiti bolj zgodaj, če hočemo dobiti dobre mlečne krave. Domneva se namreč, da se z bolj zgodnjo oplemenitvijo junice prisilijo k boljšemu razvoju organi, od katerih je v prvi vrsti odvisna mlečnost. Seveda pa ni v tem oziru nič enotnega. Vsekakor pa je res, da pre zgodnja ali prepozna oplemenitev lahko škoduje plemenski sposobnosti živali.

Pri nas se pripuščajo prav čisto junice prvokrat k plemenjaku že s 16 in 17 meseci ali pa še prej. Vsak pripust pred poldrugim letom starosti pa je na splošno skoraj vedno prezgoden, ker je tedaj navadno junica sama še na pol tele, ki se še razvija. Zato pa se narava nad takim početjem rada kaj hitro maščuje. Ako se namreč še premlada junica obreji, mora potem izrabiti redilne snovi, ki jih dobi v krmi, predvsem za razvoj zarodka, dočim jih za njo samo ostane kaj malo. Tako prerano breja junica zastane v svoji rasti in razvoju ter ostane telesno le šibka. Tudi je porod pri takih junicah večkrat težak in prav tako so teleta večinoma slaba.

Pa se kdo izgovarja, češ da bo imela prezgodaj pripuščena junica po otežitvi še vedno dovolj časa rasti. To pa ne drži. Najmanj sedem mesecev namreč zadržuje ali ovira junico v rašči brejost, če računamo, da ta ovira vsaj prva dva meseca ne pride do veljave. Pa če bi živinorejec po prvi otežitvi pol leta odlagal z zopetnim pripustom, ta poznejša rašča ne bi popolnoma nadomestila razvoja, ki bi ga dosegla junica, ako bi ne bila pripuščena prezgodaj. Navadno pa sploh ne upoštevajo zaostalost junice v rašči radi prezgodnje obrejitve, temveč jo kmalu po prvi otežitvi zopet pripustijo. Po drugem teletu pa je čas rašče za tako kravo že prešel in je nadaljni razvoj nemogoč.

Kakor ne prezgodnja prav tako pa tudi prepozna pripustitev ni umestna.

Velike, morda tudi že nekoliko predebele junice, ki jih začnemo prepozno rabiti za plemo, so za mlečnost in plemenost manj vredne.

Vsekakor je torej najboljša, če se ravnamo glede prvega pripusta junic po starem pregovoru, ki pravi, da je srednja pot najboljša, ter pri tem smiselno upoštevamo bolj ali manj hiter razvoj, ki je lasten dotični pasmi. V nobenem slučaju pa junice ne pripustimo, dokler ni stara vsaj poldrugo leto ter na drugi strani zopet s pripustom ne odlašamo čez dve in pol leti starosti junice. Splošno pa junice hitro se razvijajočih pasem ne pripustimo pred enindvajsetimi meseci, junice pozno zrelih pasem pa ne pred dvema leti starosti.

Zelo dobra opora in zanesljiv pripomoček, da spoznamo plemensko zrelost in godnost junic za prvi pripust, pa je začetek menjave prednjih zob in sicer obeh najbolj srednjih prednjih zob, ki se godi med poldrugim in drugim letom, kakor je pač zrelost živali bolj zgodnja ali bolj pozna. Predpogoj za zgodnjo prvo pripustitev pa je, da vsako tako žival v mladosti primerno dobro redimo, tako da je ob pripustu že popolnoma razvita, čeprav je še mlada. Če tega predpogoja ne spolnimo ali ga ne moremo spolniti, nam sam zgodnji pripust tudi ne bo dal krave z izredno dobro mlečnostjo. Primerno pozni prvi pripust pa ima to dobro stran, da je junica že močno razvita in pozneje kot krava ne bo več mnogo potrebovala do svojega popolnega razvoja ter bo dolga ostala dobra mlekarica. Komur pa gre poleg mlečnosti tudi za visoko živo težo živali, mora junico vsekakor pozneje prvič pripustiti. Zato je v tem oziru dober znak za prvi pripust junice tudi živa teža, ki naj znaša približno dve tretjini one teže, ki jo naj pozneje doseže kot popolnoma dorasla krava.

Kakor iz navedenega razvidno, ni težko določiti pri junici, kdaj je prišel čas za prvo pripustitev. Zato pa nikar več ne grešimo na račun prezgodnje pripustitve — prepozna pri nas menda pač ni v navadi — da bomo dobili dobro razvite, zdrave in močne krave, prvovrstne mlekarice, ki nam bodo tudi dale več koristi.

40.000 strokovnjakov brez dela

Poziv mednarodne begunske organizacije

Nihajoč med urejeno preteklostjo in negotovo bodočnostjo, je danes v Evropi okrog 40.000 beguncev, strokovnjakov v znanosti in umetnosti, ki životarijo brez odgovarajočega življenjskega obstoja po še vedno polnih begunskih taboriščih v Nemčiji, Avstriji in Italiji.

Ker se ne marajo vrniti v svojo domovino vsled vladnih sprememb po vojni, ostajajo ti begunci danes brez doma in brez dela in so popolnoma odvisni od skrbitva Mednarodne begunske organizacije.

Ko se bo delovanje Mednarodne begunske organizacije leta 1950 končalo, ne bodo imeli nobenega skrbitva in ne življenjskega obstoja, dokler jim ne bodo priskočili na pomoč razni narodi sveta ter jim nudili zavetišče.

Človestvo pa je ostalo spričo teh tisočev brezposelnih izobražencev, ki bi lahko ogromno storili, dokaj brezbržno. Sposobnosti same, ki so razlikovale te strokovnjake od drugih preprostih beguncev, ne pomenijo mnogo pri njihovem naporu za ustvaritev novega življenja. Dežele, ki sprejemajo begunce, rabijo predvsem delavce in kmetovalce.

POKLICNA PREIZKUSNJA

Z namenom, določiti poklicno zmožnost vseh teh strokovnjakov, je Mednarodna begunska organizacija ali IRO priredila več razgovorov s preiskovalnimi komisijami raznih sprejemnih držav, da bi te zadobile stike tudi s strokovnjaki.

Kot izid teh razgovorov je IRO prišla do zaključka, da bi te vrste begunci lahko opravljali dragoceno delo v prid vsake demokratične dežele, ki bi jim nu-

dila zaposlitev na intelektualnem polju. Trenutno gre IRO še dalje in proučuje poklicne vrline beguncev, da bi zadobila jasno sliko o njihovi sposobnosti. IRO je ustanovila lanskega septembra v Ženevi „Posvetovalni odbor za naselitev strokovnjakov“. Ta odbor vključuje predstavnike Vzgojne, znanstvene in kulturne organizacije Združenih narodov (UNESCO), Svetovne zdravstvene organizacije, Mednarodne delavske organizacije in 14-tih mednarodnih prostovoljnih agencij, ki delajo roko v roki z IRO pri njenem naselitvenem načrtu.

OBJAVLJANJE DEJSTEV

IRO upa, da se bodo n. pr. občina, ki potrebuje zdravnika, bencinska družba, ki rabi geologa, in manufakturno podjetje, ki rabi vodilnega inženirja, obrnili na IRO, kjer bodo dobili potrebne ljudi, ko bodo za strokovnjake izvedeli.

IRO bo nadaljevala z vpisovanjem strokovnjakov ter bo skušala z objavljanim njihovih sposobnosti vplivati, da se bodo države pričele zanimati za ta pereči problem.

IRO tudi namerava ustanoviti neposreden stik s privatnimi organizacijami, industrijskimi velepodjetji in drugimi delodajalci, kakor tudi doseči stike z vladami.

Vkljub temu pa ta problem ne more biti rešen, dokler ne bodo vlade dežel, ki sprejemajo begunce, zavzele človečansko zadržanje ter sprejemale z delavci tudi intelektualce. Problem je v tem, kako s pridom izrabiti človeško silo in zmožnosti. Rešitev tega problema pa bi tvorila del duhovne izgraditve mirnega sveta.

Nasveti gradbene stroke

Ognjevarnost

(Nadaljevanje)

Najkočljivejši del poslopja v pogledu na ognjevarnost so dimniki. Zidani morajo biti tesno, to se pravi vsaka reža (fuga) mora biti postavljena na polno in vse rege morajo biti dobro zamazane in šele na to se namesti omet. To so glavne previdnostne mere za slučaj, da se vnamejo saje in da kak plamenček ne sikne iz notranjosti dimnika. Nekateri predpisi zahtevajo, da bliže kot 20 cm do notranje dimnikove stene ne smejo biti nobeni leseni deli. Pravilneje pa je, da se držimo načela, da se noben leseni del ostrejša ne sme vzdavati v obod dimnika niti se ga dotikati. Zgodi se namreč lahko, da se kje na skritem kraju podstrešja odkruši delček dimnikove stene, da razpade tam na primer opeka in predno smo to opazili, se lahko pri vnetju saj vname tudi kak preblizu nahajajoči se kos tramovja. V zvezi s tem naravno tudi ni dopustno, da bi se na podstrešju nahajala kaka navlača, ki zabranjuje dober pregled; za lahko gorljive predmete se razume to samo po sebi.

Dimniki naj bodo primerne velikosti. V prevelikih dimnikih se dim ob širnih stenah prehitro ohladi in prepočasno potem odhaja kvišku, zapustivši več saj kot pri vročem dimu. Dimnik naj bo torej le tolikšne notranje svetlobe, da je njega čiščenje še dobro mogoče, ker najhitreje uhaja dim skozi ozek in dolg dimnik. Sega naj potem vsaj še 30 cm iznad slemenja in naj bo radi prostega odvoda dima v ozračje navzgor popolnoma odprt, kar vse je posebno važno za varnost strešnega krova zlasti tam, če je isti iz lesa ali kake lesovine. Zunanji omet dimnika v delu iznad strehe nima pomena, ker se omet v vremenskih nepravilnostih itak ne more obdržati, temveč zadostuje, če so rege dobro zamazane. Posebna paznja pa je seveda potrebna pri slannatih ali s škodljivimi pokritih strehah, da je obodno zidovje dimnikov vedno v brezhibnem stanju. Ne gre tudi, da bi obremenjevali dimnike z novimi kurišči, torej preko onega števila, za katero so bili prvotno zgrajeni.

Če je podstrešje oddeljeno, naj bodo duri iz enega prostora v drugega železne ali vsaj s pločevino obite. Seveda se razume tudi potreba periodičnega čiščenja in stalnega nadziranja dimnikov.

Zanimalo bo morda še, da ne gorè vse vrste lesa enako. Mehki les gori hitreje

kot trši, ker vsebuje več smole, raskavi hitreje kot gladki in kot obramba proti hitremu uničenju po požaru služi tudi pleskanje. V to svrhu se je dobro obneslo namazanje z vodnim steklom, kloralkalcijem ali pa če obdamo požaru najbolj izpostavljene dele lesovja z asbestom ali s tesnim ovitjem tanke žice. Vsak lahko presodi sam, kdaj in za kake svrhe bi mu ti načini lesne zaščite prišli prav.

Pri sklepanju zavarovalnih pogodb proti požaru bomo pazili na to, da ne bodo vsi deli poslopij zavarovani enako visoko. Za gorljive ali požaru bolj izpostavljene predele se vsekakor priporoča višje zavarovanje in dasi upoštevajo to okoliščino dandanes že zavarovalnice same, je gotova previdnost gospodarja v tem oziru pri sklepanju pogodbe le potrebna.

Posebni požarni zidovi na podeželju, kjer stojè poslopja na samem, ne pridejo toliko v poštev. Važni so za strnjena naselja, ker zabranjujejo, da bi se razširil požar iz podstrešja ene hiše v drugo. Vsekakor pa je tudi na podeželju potreben, kadar gre za oddelitev podstrešja pri poslopih, ki bi bila n. pr. daljša kot 40 m, ali pa če se kak gospodarski objekt neposredno in v isti višini dotika stanovanjskega poslopja. Vse duri skozi požarne zidove morajo biti železne ali vsaj s pločevino obite, zidovi sami morajo biti obojestransko ometani in vse druge odprtine so strogo prepovedane.

Če se nad stanovanjskimi prostori nahaja kaka shramba podeželskih pridelkov, mora biti strop med obema ognjevaren, to je tla shrambe morajo biti iz ognjevarene snovi (n. pr. phane ilovice) ali pa bodi stanovanjski prostor sploh obokan.

Koder se uporabljajo železni dimniki, morajo biti isti od lesovja ali tramovja odstranjeni vsaj pol metra; vsaj 30 cm pa, če je blizu kaka ometana lesena stena.

Cevi, ki posredujejo zvezo med pečmi in dimniki, naj peljejo po najkrajši in kar najstrmejši poti do dimnika in morajo biti naravno iz negorljive snovi. Če se iztekata v isti dimnik dve cevi, se ne smeta iztekati vanj v isti višini.

V kolenih dimnih odvodov naj bo vedno kaka čistilna možnost in razume se, da morajo biti vse čistilne naprave in durice, ki so v zvezi s kurjavo in odvodom dima, dobro vidne in hitro dostopne.

Higijena

Pod tem izrazom razumemo skrb za zdravje ljudi in živine. V pogledu na ljudsko zdravje so se zgradbe na podeželju v novejši dobi že mnogo izboljšale, ne najdemo več toliko zatohlih izb z majhnimi okenci, ki niso pripustile dovolj zraka za mnogokrat zelo številno družino in tudi nezdrave kuhinje z odprtimi ognjišči so izginile.

Mnogo pa se že vedno greši pri gradnji hlevov, četudi je spoznanje, da rabi žival istotako kot človek zrak, svetlobo in čistočo, že dovolj razširjeno. Prezrè se prepogosto tudi, da se v nizkih in zatohlih hlevih žival omehužila in to izmláda in da potem ni odporna proti raznim boleznim. Zdravju živine posebno škodljiva je sopara, ki se stvori skoraj v vsakem hlevu in ki potem na mrzlih delih stene zvođeni. Zidovje hlevov torej naj ne bo »mrzlo« in beton za take stene ni prikladen, kakor tudi ne cementni omet na notranjih stenah. Tudi tla naj ne bodo iz betona temveč gorka in naj se dadó dobro čistiti. Važna je tudi ventilacija v hlevih.

Strokovnih nasvetov v vseh teh ozirih pa je toliko, da so naši gospodarji ž njimi po večini dobro seznanjeni, posebno ker si je skoraj že vsak drugod ogledal gospodarske objekte na takozvanih »vzornih posestvih« ali na posestvih z mogočnim go-

spodarskim obratom in na istih tudi vse pridobitve moderne gospodarske tehnike. Podčrtano pa naj bo na tem mestu vsaj eno načelo, ki se običajno na podeželju žal premalo upošteva.

So namreč stvari, ki stanejo isti denar, če so slabo ali dobro izvršene in torej v glavnem odvisne le od gospodarjeve volje in marljivosti. Tu sem spada predvsem skrb za higijeno in s tem v zvezi tudi skrb za ugodnejše zunanje lice poslopij in njih neposrednega okoliša.

Ves trud, ki ga vloži gospodar v to, da bo njegova družina rastla v zdravih ali, kakor pravimo, higijenskih prostorih, da bo njegova živina v higijenskih hlevih dobro uspevala, bo v njem samem rodil ono zadovoljnost, iz katere izhaja potem tudi smisel za lepoto, torej za ureditev zunanjega lica posestva. Že po izreku starih modrijanov biva zdrav duh le v zdravem telesu in za doseg tega cilja niso potrebni nobeni kapitali. Razmetan gnoj okrog hiše stane isto kot čistoča in vlažna stena isto kot suha če je gospodar preudaren in previden in če zna izbrati primeren material. Nasprotno, s higijensko ureditvijo posestva bo izboljšal sebi gnotno stanje in s tem bo lahko dalje izboljševal in moderniziral svoj obrat.

...r.

Proizvodnja umetnih gnojil

V ZAHODNI EVROPI SKORAJ SE ENKRAT TOLIKSNJA KOT PRED VOJNO

Posebni predstavnik Združenih narodov v pariškem uradu Uprave za gospodarsko sodelovanje je izjavil, da bo proizvodnja umetnih gnojil v zahodni Evropi v letu 1948/49 skoraj še enkrat tolikšna kot pred vojno.

William E. Morgan, namestnik načelnika odseka omenjene Uprave za prehrano in poljedelstvo, je izjavil, da so poljedelci zahodne Evrope že pred vojno bili močni potrošniki gnojil in da jih zdaj potrebujejo še bolj. Dostavil je, da so večje količine gnojil v zahodni Ev-

ropi potrebne zaradi znatnega naraščanja prebivalstva in zaradi pričakovanja, da bo to naraščanje trajalo še dalje. Ker morajo evropski poljedelci prehranjevati številnejše prebivalstvo, morajo pridelati obilnejše žetve na isti površini in če hočejo to doseči, morajo uporabljati več umetnih gnojil.

Pri evropskem obnovitvenem programu udeležene države računajo, da bodo 1948/49 proizvedle 1.223.950 ton dušika. Lani so ga proizvedle 996.450 ton, v letih od 1935 do 1938 pa 691.600 ton.

Zakaj se Indija ne more sama preživljati

Uprava mesta Delhi je sporočila, da bo Indija v okviru svojega načrta za omiljenje pomanjkanja živil, ki vedno narašča in je vedno bolj pereče, skušala obdelati obširno puščajsko ozemlje, veliko 6 milijonov juter.

Ne glede na druge načrte: za boljše prometne zveze, za vzgojo, ljudsko zdravje, industrializacijo, primerna bivališča itd., z izvedbo tega načrta ne morejo dalje čakati. Milijonsko prebivalstvo Indije in potreba po živilih stalno naraščata. Nekaj let sem je Indija letno uvozila na milijone ton živil in sedaj namerava v to svrhu zaprositi za posojilo iz mednarodnega fonda.

Malo je bilo slišati o pomanjkanju živil v Indiji, dokler niso v vojnem času bile skrčene dobave riža iz Indonezije in Burme, kjer so velikanski riževi nasadi. Te dobave še danes zaostajajo za svoječasni.

Pred dvema ali tremi leti je pristojna oblast ugotovila, da je proizvodnja živil v Indiji nedostatna in da skoraj 50 milijonov prebivalstva trpi pomanjkanje. Dnevni obroki živil skoraj treh četrtin prebivalstva so zelo majhni.

Mnogo pokrajin ima velike predele puščajske zemlje, katero pa bi bilo mogoče obdelati. Mnogo te zemlje je neobdelane, ker ni na njej nobenih studenc in bi jo torej bilo treba umetno namakati, drugje zopet bi bilo treba zemljo izsušiti, drugje zopet je velike predele prerastlo grmičje. Ponekod so cele pokrajine na pol gozdovi, kateri pa ne prinašajo nobenega dobička, ker v njih raste le grmovje in srobot; tukaj je jasno, da morata zapeti sekira in kramp, da lahko plug ustvari rodovitna polja, kajti zemlja po teh predelih je dobra.

V zadnjih letih so izsekali mnogo gozdov, ne toliko zaradi tega, da bi gozdna tla spremenili v polja, kakor zaradi tega, ker je imel gradbeni in drugi les veliko vrednost. Toda to se ni obneslo, kajti znano je, da izsekanje gozdov vpliva tudi na podnebje. Po teh krajih je nastalo pomanjkanje padavin, kar pa že samo na sebi povzroča nerodovitost.

Če vzamemo v obzir, da je Indija pretežno poljedelska dežela, kjer je delovnih sil več kot dovolj, potem je vzroka dovolj, da se svet čudi, kako je sploh mogoče, da vlada tam pomanjkanje. Toda v Indiji poljedelstvo še zdaleč ni tako razvito in modernizirano kot pri nas in bo bržkone trajalo še dolgo, predno bo izboljšano. Če pa človek premisli, da se je v zadnjem stoletju prebivalstvo Indije in Pakistana skoraj potrojilo, tedaj mu je jasno, da so izgledi za bodočnost brezupni. Vkljub vsemu v Pakistanu ne trpijo neposrednega pomanjkanja, za kar pa se je predvsem zahvaliti namakalnim podvigom ob veliki reki Punjab.

POPLAVA IN SUSA

Najbolj pereč problem je tvorba zemeljskih razpok. Tam so namreč predeli s suhim podnebjem, kjer ni nobenih gozdov in vsled tega zemlja stalno poka. Poljedelska in gozdarska služba sta leta in leta proučevali ta problem. Poleg tega pa pride od časa do časa do velikih poplav, ki vsako leto dobesedno odnašajo na tone plodne zemlje v ocean. Poplave, ki odnašajo zemljo, pa večkrat tudi zamaše rečne struge, ki s svojimi izbruhi zasipajo polja ob njih s peskom in kamenjem.

V zadnjih letih so se indijski kmetovalci morali boriti predvsem proti suši. Saj so podnebja, kjer sploh ni nikoli dežja. Če so v zemlji studenci, je namakanje lažje, če pa je treba vodo napolniti iz velikih daljav, je otežkočeno, kjer je v zvezi z denarnimi stroški. Položaj bi mogla izboljšati večja elektrifikacija dežele, ki bi omogočila po tropskih krajih namestitve umetnih črpalk in s tem namakanje polj.

Toda še mnogo činiteljev je, ki vplivajo na slabo žetev v Indiji. Zaprošila je sicer za posojilo za nakup poljedelskih strojev, toda traktorje in ostale stroje je mogoče s pridom uporabljati samo na že obdelani zemlji, kar pa v

Indiji, kjer je treba po mnogih krajih najprej pričeti s sekro in krampom, ni slučaj.

Indija pa se vsega tega zaveda in že podvzema ukrepe za izboljšanje, kar tudi že kaže uspehe, toda le v ravninah. Po gorskih predelih dežele je težko pričakovati uspehov. Težko je tudi s kmetovalci, ki se preveč držijo svojih izročil. Navadni indijski kmetovalec bolj ljubi svoj leseni plug in drugo svoje primitivno orodje, katerega je navajen in zna ravnati z njim, kakor pa moderne poljedelske stroje. Izkazalo pa se je, da so kmetijske preizkusne postaje, ki so uporabljale jeklene pluge, ki zemljo globoko preorjejo, na istih poljih dosegle dvakrat tolikšno žetev, kakor pa so jo poprej dosegli kmetje.

SLABA ŽETEV

Povprečni kmetovalec v Indiji si tudi ne more kupiti potrebnih umetnih gnojil, a mnogo hlevskega gnoja porabi njegova žena, da iz njega posuši kocke

za kurjavo. Če bi istočasno z obdelavo puščajske zemlje pospeševali gozdarstvo, potem bi sčasoma vsaka vas imela dovolj kurjave in dragoceni hlevski gnoj bi šel zemlji v prid. Trenutno pa v marsikateri vasi v Indiji kurijo trenutno samo z dračjem.

*

Če upoštevamo vsa ta dejstva, potem so izgledi za donose žetev v Indiji kaj žalostni. Vsekakor so pod vsako povprečnostjo v primeri z ogromnim zemeljskim prostorom. Že na Kitajskem, kjer zemlja tudi ni vzorno obdelana, pridelajo dvakrat toliko, a na Japonskem trikrat več na enako velikem prostoru. Posledice slabe žetve so, da je ljudstvo velikih pokrajin slabo prehranjeno in vsled tega ne more opravljati zadostnega dela, ki je v tropskem podnebbju itak otežkočeno. Pri vsem tem pa se ravno vsled slabe prehrane stalno pojavljajo epidemije, ki so največje zlo za gospodarstvo.

NOČNI GOSTJE

Nič kaj prijetni niso nočni gostje, ker jemljejo človeku spanje, čeprav so njegovi prijatelji. Se manj prijetni so pa ščurki, ki jim pravijo tudi „rusi“ ali „prusi“, ki so tudi nočni gostje, čeprav ne kratijo človeku spanja. Zakaj so neprijetni, vedo dobro gospodinje.

Ščurki so sorodni kobilicam in murinom. Njihovi dedje so se v premožnosti dobi ali karbonu podili po pragozdovih velikanskih preslic in velepraproti. So najstarejše žuželke. Ko še ni bilo muh, ne stenic in ne metuljev, so živeli ščurki. Seveda tudi ni bilo kuhinj in shramb, po katerih bi se skrivali in uganjali svojo nadležnost. Cenijo, da je rod ščurkov star kakih 280—300 milijonov let. Lep, častljiv „rodovnik“!

V tej dolgi dobi 300 milijonov let so ščurki ohranili prav isto ljubezen in nagibenje do vlage in mraka kot njihovi očetje. Tudi dandanes žive mnogi sorodniki kuhinjskega ščurka v pragozdovih tropskih dežeh; le maloštevilne vrste so si izbrale človeško družino, kjer so si poiskale vlažne in tople kraje za prebivanje. Morda se počutijo tu tako prijetno kot njihovi sorodniki v pragozdovih, morda je prav ta občutek vzrok, da vztrajajo v naših krajih.

Ščurki ne marajo svetlobe; podnevi se skrivajo za lesenimi oblogami, podobami na stenah, za omarami in pohištvom, pa v špranjah, ob vodovodnih in kurilnih ceveh, v špranjah štedilnikov i. t. d. Ponoči pa prihajajo na plan in si gredo iskat hrano; vse, kar je užito, jim je v hrano; seveda se beseda „užitost“ ne krije povsem z našim pojmom užitnosti, kajti ne privoščijo si le krompirja, zelenjave, kruha, čokolade, sladkorja, medu, masti in še drugih hranil, temveč tudi papir, črnilo, globin in slično žro s prav tolikšnim tekom. Če imajo dovolj primerne hrane, se silovito razmnožijo in vse zasmradé. Imajo namreč posebne žleze, ki izločajo smrdeče snovi. Za nas so te snovi res smrdeče, ščurkom pa brezdvoma ugajajo. O okusih in vonjih se ne moremo prepričati. Če jih iznenadimo, tedaj se naglo skrivajo.

Človeka, pravzaprav njegove oprave, se drže kot klopi in jih zato s starim pohištvom prenašamo iz kraja v kraj. Imamo več vrst ščurkov, najbolj je znan kuhinjski ščurek, o katerem smo pravkar govorili. Je do dva centimetra velik in je temnorjave, skoro črne barve. Samica ima, tudi ko doraste, le okrnjena, samec pa popolnoma razvita krila.

Manj znan je ameriški ščurek, ki so ga zanesli k nam iz Amerike. Je večji kot kuhinjski in ga najdemo zlasti v večjih pristaniščih.

Sami na sebi so ščurki čedne živalice. Imajo dolge tipalke, ki jih varno vodijo v temnih nočeh tja, kjer najdejo pri-

merno hrano. Glava izgleda drugače kot pri ostalih žuželkah. Skoro bi rekli, da imajo „veliko“ čelo, čeprav ni za njim bogve kaj! Možgani so zelo majhni. Telo je plosko stisnjeno, kar omogoča skrivanje po špranjah. Letajo le malo kdaj in še tedaj le na kratke proge. Često skačejo; zdi se, kot bi hoteli posnemati svoje daljne sorodnike — mojstre v skakanju — kobilice. Najbolj uspešno tekajo. Če bi primerjali njihovo brzino z našo, bi mogli reči, da napravijo v eni uri pot enega kilometra, kar je za tako majhne živalice znatna brzina. V kuhinjah takih razdalj ni, saj dosežejo skrivališča že v nekaj sekundah. Tam se morejo od strahu in utrujenosti v miru odpohiti.

Kadar samica leže jajčeca, jih lepo zavije v zavitek, nekaj kovčeg, seveda poteka to avtomatično, samo od sebe. Ko gre jajčece za jajcem skozi odprto, ga zavije neka posebna snov, ki jo izločajo žleze v vodu. Snov na zraku kmalu otrdi in tako napravljajo vsa jajčeca skupaj zavitek, ki ga samica čez nekaj tednov položi oziroma spusti kamor koli in se za njegovo usodo nič več ne meni.

Ličinke so podobne odraslim živalim, le da so majhne, tako da se morejo skriti v luknjico, ki je le 1 mm široka in ½ mm visoka. Zato morejo priti skozi najdrobnejše luknjice iz stanovanja v stanovanje. Preden dorastejo, se pogosto levijo. Šele po zadnji levitvi dobé krila. Pri levitvah se zgodi, da se odtrga eden ali drugi ud. To pa ni kaka malenkost; taka rana je za ščurka nevarna, kajti bratci radi planejo nanj in se kot volkovi maste z živo „pečenko“. Celo zavitekov z jajčeci se lotijo. Seveda nima človek nič proti temu in želi, da bi si jih kar vse privoščil. Toda to se ne zgodi in ščurki se plode kar vse leto in dan.

Znano je, da temeljito žvečenje za zdravje zelo važno. Na eni strani prepreči obolenje želodca, mu prihrani težje delo, ki ga ima s slabo prežvečeno hrano, na drugi strani pa dobro prežvečena hrana omogoča temeljitejšo izrabo hranilnih snovi. Za nas je to jasno. Toda večina živali hrane ne žveči, tako n. pr. žaba muhe kar cele požira, ščuka ribe prav tako, ptice in sesalci drobe hrano deloma v žvekalniku (ptice) ali z zobmi (sesalci). Ščurki hrane ne žvečijo le z ustnimi deli, ampak celo z želodcem, ki nosi ostre, hčinate zobce in ima močne mišice. Žvečenje poteka drugače kot pri nas. Mi žvečimo tako, da premikamo spodnjo gibljivo čeljust k zgornji nepremični čeljusti. Žuželke imajo drugačna žvekala. Predvsem gibljejo ustne dele od desne na levo in ne v ustih, temveč pred njimi. Da se plen ne izmakne, imajo posebno gubo, zgornjo ustno imenovano, ki prekriva spretno čeljusti, katere so močne in krep-

Nove vrste cementov

V Združenih državah proizvajajo razne nove vrste lahkega cementa, katerih teža se giblje med eno šestino in eno tretjino teže običajnega cementa, ki ga uporabljajo zdaj. Te vrste novega cementa nudijo znatne prednosti v nekaterih posebnih uporabah, poleg tega pa omogočajo prihranek v stavbnih gradnjah ter boljše akustično in toplotno izolacijo. V nekaterih primerih je te cimente mogoče tudi žagati, skobljati ter zabijati vanje žebelje kot v vsak les.

Pesek, prod in gramoz, iz katerih se normalno izdeluje navadni cement, namdestijo v novih tipih z raznimi minerali, kot so perlit, vermiculit, plovec, škrljavec in glina. Poroznost (luknjičavost) njihovih sestavin napravlja te lahke cimente za neprimerne pri gradnji cest, po drugi strani pa so bolj prikladni od normalnega cementa za gradnjo streh, stropov in prestenkov (vmesnih sten).

Lahkota teh novih proizvodov je seveda v zvezi s to luknjičavostjo, ker vsebuje večjo količino zraka kot pa vrste težjega cementa. Del tega zraka je vsrkan z mešanjem mineralov z apnom in vodo, ki sta potrebna za tvorbo cementa, vendar pa uvajajo večjo količino zraka nalašč na poseben način.

Vermiculit, ki je posebna vrsta sljude, je sestavljen iz vrste sila tankih plasti (približno 40.000 plasti na vsak milimeter dolžine), ki so med seboj ločeni po infinitezimalnih količinah tekočin. Če izvedemo na mineralu poseben postopek izsuševanja, ga zmeljemo ter ga zatem izpostavimo toploti 980 stopinj za dobo 4 do 8 sekund, se plasti raztegnejo do prostornine, ki odgovarja 15 kratni prvotni prostornini. Zaradi tega svojstva vermiculita je mogoče doseči cimente, ki so sicer odlični za lahke gradnje in za izolacijo, ki pa nimajo veliko odpornosti.

Dobra izolacija in večja odpornost pa sta značilnost cementov na osnovi perlita, to je naravnega stekla vulkanskega izvora, katerega tri četrtine sestavlja silicij in ki vsebuje majčkene celice vode. Če zmeljeno in segrejeno mineral, se voda v celicah spremeni v paro in se razširi ter zato „napihne“ mineral.

Plovec, ki je že sam po sebi luknjičast, dá, če ga zmeljemo, odlični cement, ki je dovolj odporen in tehta približno polovico običajnega cementa. Za izdelovanje zadosti odpornih in lahkih cementov pa je mogoče uporabiti tudi glino, škrljavec in žlindro.

ke ter z ostrimi zobci opremljene. Za njimi so druge, spodnje čeljusti, ki so mnogo bolj pestro zgrajene: imajo namreč na koncu ostre zobce, s katerimi trgajo plen ter ga pomikajo k ustom; na začetku čeljusti pa je naguban, s ščetinami opremljen del, s katerim snažijo tipalke in noge; poleg tega nosijo še poseben izrastek, ki služi kot tipalka: v njem so namreč čutila.

Take ustne dele imenujemo grizala in jih imajo po rodovniku najstarejše žuželke. Kasnejše žuželke imajo drugače oblikovane ustne dele, ki so prilagojeni za posebni način hranjenja, so, kot pravimo, specializirani. Čebele imajo lizalo, s katerim ližejo medicino, to je cevko, v kateri se premika jeziček kot bat, ose imajo deloma grizalo, deloma nekaj čopič, s katerim ližejo med in druge tekočine, komarji, bolhe, uši in stenice imajo bodala.

Ščurke je treba preganjati, kjer koli so se naselili. Zato jim nastavljamo pasti, posipavamo strupe, n. pr. boraks, ki ga primešamo mokji in mu dodamo nekoliko sladkorja, še boljši je arzen, seveda je radi strupenosti jako nevarna. Najboljše je strupene snovi potrebiti okrog prostorov, kjer prebivajo ščurki in po katerih hodijo. Ščurki si namreč tipalke in noge snažijo z ustnimi deli, kadar koli se nabere na njih prah. Tako pride trup v usta in črevo. Če so se pa le preveč namnožili, pokličemo tvrdko, ki se s takimi stvarmi bavi. Taka tvrdka se poslužuje strupenih plinov, ki temeljito počistijo nesnago.

Dr. F. M.

Izpod domače lipe

LEPENA

Mi Gorjanci izpod Pece in Uršule se le malokdaj oglasimo. Tod okrog ni go-sto naseljenih vasi. Raztreseni smo po hribih in mesto je daleč od nas. Živimo bolj sami zase. Ob dolgih zimskih večerih radi prebiramo slovenske krščanske časopise. Mnogo nas je, ki smo naročeni na „Koroško kroniko“. Skoraj vsaka družina jo ima. O nas in našem kraju pa je v „Kroniki“ le malo. Vendar ne smete misliti, da spimo. Zenimo se mnogo in hitro. V zakonski stan jih je veliko stopilo in ni mogoče vseh nasteti. Vsem novoporočencem želimo mnogo blagoslova božjega in veliko potomstva.

Božične praznike smo obhajali lepo. V novo leto smo stopili z božjim zaupanjem. Na Stefanovo smo obhajali naš starodavni običaj: na ta dan se peljemo v Kaplo k zadnji maši, po maši pa je blagoslov za konje, ki jih priženejo ljudje od blizu in daleč. To je naša stara navada, ki se je še zvesto držimo.

Tudi smrt je prišla med nas. V torek 21. decembra je umrl stari Mozganov oče, ki smo ga spremili k večnemu počitku na pokopališče k Devici Mariji v Trnju. Naj počiva v miru, domačim pa naše iskreno sožalje!

BREŠKA VAS Popravek

V zadnji številki „Kronike“ smo pričeli pod zaglavjem „Breška vas“ članek, o katerem je bilo uredništvo prepričano, da odgovarja resnici, in da je napisan brez kakšnih slabih namenov. Na ta članek pa smo dobili pojasnilo, ki ga priobčujemo, da se ne bi komu godila krivica in ne bi zaradi tega trpel na dobrem glasu:

„Vsak človek naj pometa pred svojim pragom“, tako pravi star pregovor, po katerem pa se žalibog ne ravnaajo vsi ljudje. Tako so se dobile tudi v Breški vasi osebe, katerih življenjski ideal obstoja očividno v tem, da bi spravile ljudi ob dobro ime. Opazujoč jih v tej luči, se tudi ni čuditi, da so poslale v zadnjo številko „Koroške kronike“ nad vse žaljivo laž o takozvanem „malčku“, pa na njihovo veliko razočaranje ne obstoja, ker ga pač ni. Ker so dotične osebe prepričane, da zgoraj navedeno ne odgovarja resnici, so poslale uredništvu „Kronike“ dopis brez podpisa. Tako so se izognile zasledovanju sodišča zaradi žalitve časti in vsem iz tega izvirajočim posledicam.

Podpisana svarim vse, ki bi v bodoče razširjali o meni neresnična in namer-na obrekovanja, da jih bom v tem pri-

meru zasledovala sodnijsko. Posebno pa svarim osebo, ki si je že takoj po mojem odhodu v Jugoslavijo med drugim izmislila tudi zadevo o „malčku“, to laž razširjala med prebivalstvom in me tako skušala spraviti ob dobro ime. Leitgeb Marija.“

ZELINJE

Po zelo dolgem času se Zelinčani zopet oglašamo, pa še tokrat bolj z žalostno vestjo. V kraj miru so se preselili Rudolfov oče. Pogreb je bil na božič. Na pogreb je prišlo veliko sosedov in znancev. Pogrebne obrede je opravil preč. g. Brunnig iz Smarjete ob asistenci preč. g. iz Zelinj. Želinjski cerkveni zbor je zapel na domu in na grobu Rudolfovemu očetu v slovo.

Pokojni je dosegel starost 78 let. Bil je 40 let cerkveni ključar ter načelnik hranilnice in posojilnice na Zelinjah od ustanovitve do časa, ko so jo nacisti likvidirali. Pokojni Rudolfov oče je bil stara slovenska korenina. Bil je pobožen in pošten ter nikdar ni nikomur kaj žalega storil. Delaj in moli, to je bil njegov življenjski cilj, po katerem se je skozi vse življenje tudi ravnal.

Po naravi je bil pokojni Rudolfov oče šaljiv človek. Zelo rad je prepeval slovenske pesmi. Nacistično preganjanje je tudi njega prizadelo. Vso Rudolfovo družino so odvlekli. Onemogla stara dva in mlada z majhnimi otroki vred so morali v taborišče v Nemčijo. Oče se je vrnil domov mrtvouden ter je bil priklenjen na posteljo do svoje smrti. Trpel je zelo veliko. Toda svoje trpljenje je prenašal vdan v božjo voljo.

Bog bodi Rudolfovemu očetu plačnik in mirno naj počiva v zemlji, ki jo je tako iz srca ljubil in trpel zanjo, družini pa naše iskreno sožalje!

Na dan 26. decembra smo pokopali 81 letno Wegmarjevo mater in naslednji dan pa 85 letno Trbosovo mater. Obe sta bili pravi krščanski materi ter vzgled današnjih mladini, ki se še v cerkvi dostikrat ne zna obnašati. Mnogo časa bo še preteklo, da bodo izginili vsi sadovi nacistične vzgoje, ki ima na žalost tudi v današnjih časih še mnogo posnemovalcev. Človek se s strahom izprašuje, kam drvi mladina in kakšni bodo sadovi take vzgoje?

Meseca junija je nas zapustil naš priljubljeni gospod župnik Holmar Tomaž. Prestavljen je bil na Suho. Mnogo smo si prizadevali na škofiji, da nam bi ga pustili, toda naše prošnje so bile zastonj. Pomanjkanje slovenskih duhovnikov je veliko. Odišli gospod župnik je bil pravi Kristusov namestnik ter iz-

vrsten pevovodja. Nam je izvežbal novoustanovljen cerkveni pevski zbor, ki ga tudi sosednje fare rade poslušajo. Na oboje smo ponosni: na gospoda župnika, ki je sicer zbor izvežbal, in na zbor.

V preteklem letu smo opravili precej na cerkvi. Cerkev je dobila novo streho in zvonik smo tudi na novo oblekli. Poleg tega pa smo naredili še več drugih stvari. Vse to je zasluga našega prejšnjega župnika. Toda čeprav je gospod moral od nas, se ga bomo vedno spominjali. Ostal je in bo v naših srcih. Kako tudi ne! Saj nam je zapustil najlepše, kar človek premore — svoje pesmi. Gospodu župniku želimo na novem mestu obilo sreče in blagoslova božjega pri njegovem delu.

Dobili smo novega gospoda. Zelimo dvoje: da bi ostal dolgo pri nas in da bi bil z nami zadovoljen.

Vsem bralcem „Kronike“ želimo prav veselo in srečno novo leto!

ST. LENART PRI SEDMIM STUDENCIH

V zadnji številki „Kronike“ smo napisali razne stvari iz zadnjega časa. Danes pa vam povemo, nekaj iz statistike, koliko jih je umrlo, se rodilo in poročilo. Takole izgleda: v St. Lenartu je bilo krščenih 31 otrok in sicer 19 fantov in 12 deklic. Izven St. Lenarta so bili krščeni 3 fantje.

Poročilo se je osem parov. Umrlo je 18 oseb in je bilo torej rojenih več 13 oseb, kakor pa jih je umrlo. Torej vse-kakor razveseljivo. Ranjki so nas zapustili v sledeči starosti:

- 1 : 82 let star
- 5 : 70—80 let stari
- 2 : 60—70 let stara
- 2 : 50—60 let stara
- 2 : 40—50 let stara
- 4 otroci v starosti do 10 let.

SMIHEL PRI PLIBERKU

Statistika šmihelske fare, ki je precej velika, nam pove, da se je v naši fari poročilo v preteklem letu 53 parov. Od teh je bilo 22 ženinov in 31 nevest. V fari je bilo 27 porok, druge pa izven.

Rojenih je bilo 47 otrok. Od teh jih je bilo 40 zakonskih, 7 nezakonskih. Deklic se je rodilo 23, dečkov pa 24. Torej skoraj na pare.

Pogrebov smo imeli 30, od teh 9 otroških. V fari imamo 51 drugovercev, ki so: protestanti, adventisti, nekaj pa jih je nekrščenih. Najbolj žalostno je to, da imamo nekaj takih, ki žive v divjem zakonu. Teh imamo 15. Poleg teh so štirje civilno poročeni.

Versko življenje v naši fari je zelo razveseljivo, kar dokazuje to, da smo imeli v preteklem letu 20.000 obhajil in

tri dnevna češčenja, ki so bila nad vse lepo obiskana. Bog daj, da bi tudi za naprej ostalo naše ljudstvo pošteno in verno!

SKOCIJAN

Letošnja farna statistika nam pove, da je bilo v naši fari v preteklem letu rojenih 40 otrok. V primeri z letom 1947 smo nazadovale za 15 rojstev. Zato pa je tudi smrti tako malo, da jih farna kronika skoraj ne pomni. Umrlo je samo 12 ljudi in sicer 6 moških in 6 žensk. Od teh jih je bilo 10 odraslih in 2 otroka. Porok smo imeli 12.

GURČICE PRI VELIKOVCU

Od nas se še nikoli nismo oglasili v „Kroniki“. Zadnjič pa smo brali, kako je nekdo opisal, kako je razsajala v starih časih na Djekšah kužna bolezen. Tudi pri nas je razsajala v tistih časih ta strašna bolezen in to hočemo danes malo napisati, kar vedo povedati najstarejši ljudje, in je pripovedovanje o tej bolezni ostalo v ustnem izročilu.

Ljudstvo pripoveduje, da je kuga ali „kovžna bolezen“ izbruhnila najprej pri Kumru v Gurčičah, kjer so zbolele najprej domača dekleta, ki so bile daleč okoli znane radi svoje lepote. Pravijo, da so prinesle bolezen iz Velikoveca, kjer so teden dni prej popivale v Aufmutovi gostilni. Ko so pokopali te prve žrtve kuge, se je bolezen začela širiti tudi po vseh drugih hišah in vaseh. Posebno vas Potok, ki tudi spada pod šentpetersko faro, je hudo trpela. Tudi v tej vasi so postavili spominski križ. Mnogo ljudi je tedaj pobrala kuga in v marsikateri hiši so pomrli vsi prebivalci. Samo en tepec je bil na vasi, ki ga kuga ni marala in kateremu je bila poverjena naloga, da je nosil mrliča na tisto trato, kjer stoji zdaj tisti križ in jih je tam pokopaval. Farmanom je bil iz prižnice in od oblasti vsak medsebojni stik prepovedan. Cerkev je bila zaprta in božja služba se je opravljala na prostem in sicer tam, kjer stoji zdaj šentpeterska šola. Ljudstvo je bilo zbrano v gručah, vsaka vas zase in ena od druge strogo ločena. — Žal, da so se takim adrebdam oblasti pokorili ljudje šele potem, ko je kuga že pobrala mnogo faranov in ko je po bridki izkušnji prišlo ljudstvo do tega, da se je ogibalo hiš, kjer je bil bolnik. — V Velikovecu nas spominjata na kugo kip Sv. Trojice na Glavnem trgu, na katerem je vklesana letnica 1715, kakor tudi križ pri „Fischwirtu“. Na tem križu bremo, da je leta 1717. umrlo v Velikovecu na kugi 194 ljudi. Tlačila pa je človeški rod v tistih časih tudi lakota in marsikateri kmet je prodal tedaj travnik za merico žita ali za hleb kruha. Sele, ko je kuga ponehala in so v prihodnjih letih polja spet rodila, se je oddahnil človeški rod.

MAUSER KAREL:

KAPLAN KLEMEN

ROMAN

(Nadaljevanje)

43.

Šele zvečer se je spomnil, da mora nekje dobiti denarja za Plaznikovo. Kakor da je nekdo z ostudno roko segel po lepih mislih, se mu je zdelo.

Ze v postelji se je domislil, da more za ta denar prositi samo pri Megličevih.

Koj drugo jutro je odšel beračit. Našel je Jelko samo doma.

Brez besede mu je prinesla pet stotakov.

»Nesramen sem, kajne, Jelka? Za vse pridem k vama. Toda verjemi, drugim bi težko pripovedoval to zgodbo.«

»Bojim se, Klemen, da hočeš spreobrniti peklo. Ni mi žal denarja, žal mi je tebe.«

Gledala ga je z zamišljenimi očmi.

»Tudi ženska, ki je padla, ima dušo. Dobro veš, da se ta bolezen konča z blaznostjo. Dolžan sem storiti, kar morem. Bojim se sam, da je vse prepozno. Včasih me je groza. Zdi se mi, če ne bom mogel vsega narediti, da ne bom nič storil.«

»Kmet si, Klemen. Oprosti, ne mislim žaljivo. Le to hočem povedati, da si bil daleč od vse te pokvarjenosti. Verjemi, da z meščanstvom ni boljše. Le to je, da gniloba s pretkanostjo zakriva.«

Spremila ga je do trgovine. Klemen je zavil na škofijo. Rad bi vprašal, če je kaj upanja na denarno pomoč. S kočo bodo

stroški, preskrbeti bo treba odeje in tudi hrana za otroke bo precej vzela. Če bi denar dobil, bi v juliju pričel s kolonijo. Za prvi poskus bi vzel trideset najbolj potrebnih otrok. Toliko, da bi videl.

V pisarni je začudeno obstal. Za pisalno mizo je sedel Moškaj in se na široko smejal.

»Dober dan, gospod doktor. Nisem vedel.«

»Včeraj sem nastopil službo. Doktorat je za menoj in prav je, da se ustalim. Toda ti si še vedno isti. Suh si postal, dražiš pa še vedno rad. Sedi!«

Klemen je sedel in besede, ki jih je imel v srcu, so se mu v grlu zadržile.

»Le kaj te je prineslo? Slišim, da si redek gost na škofiji.«

»Delo imam,« se brani Klemen.

»Slišim, da sanjaš o neki koloniji za otroke. Potočnik mi je pravil.«

Klemenu je bilo prav, da je Moškaj sam nakazal pogovor.

»Zavoljo tega sem prišel. Podpora bi potreboval. Povsod samo beračim. Sram me je že. Naj še škofija nekaj denarja od-rine.«

Moškaj se je naredil važnega.

»Teško bo kaj. Kakor vem, so odločili precejšnjo podporo za restavracijo neke siromašne podeželske podružnice. Sam veš. Tisoč potreb. Menda so ti že v naprej povedali, da kakšnih posebnih podpor nikar ne pričakuj.«

»So mi,« prizna Klemen.

»Potem bo težko kaj. Povedal bom, se razume. Sicer greš pa lahko do generalnega vikarja. Zmeni se.«

»Dovolj bo, da ti poveš. Ne pozabi.«

Moškaj bi se še razgovarjal, toda v Klemenu je uplahnila vsa volja.

»Mudi se mi, veš.«

Vstal je in odšel. Na stopnicah se je spomnil, da bi moral še reči:

»Ali naj bom res Krištof?«

Pa je samo zamahnil z roko in stopil na cesto v svetlo jutro.

Ni še prišel do Prul, ko je zvonilo pol-dne. Odkril se je in molil.

IZDAJA

Intravit autem satanas in Judam. Lk 22, 3)*

V Plaznikovi se je v petek zvečer zbrala vsa bolečina in vsa gniloba izgubljenih let. Koj ko je odšel Resnik in je ostala sama, je legla na pograd in začutila se je šibko, da niti roke ni mogla zdigniti.

Resnik je razkril svoj načrt. Ko bo odšla h kaplanu, bo Resnik vzel Mohorja in Prečnika, ter čakal skrit pod oknom. Če ji bo prinesel denar, tedaj bo morala z glasnejšo besedo to tudi naznačiti. V istem hipu bodo prisluškovalci pogledali skoz okno. Dovolj bo. Dejanje se razbodbna po koloniji in sicer tako, da bo ciknilo po Resnikovi volji. Mohar in Prečnik sta že pripravljena. Mohor se je spočetka otepaval. Ni hotel verjeti. Da bi se kaplan z ženskami negaval in da bi jim dajal denar. Ni videti. Preveč je resen.

Nazadnje se je vdal, da bo šel z Resnikom oprezovat.

Plaznikova vidi, kako je vse preračunje-no in premišljeno. Ujeli ga bodo, preobrnili njegovo dobroto in ga nato razkričali med barakami, oškropili ga z blatom od nog do glave.

Nekaj v njej se poslednjič upre. Resnik je govoril vzvišeno, tako da je lahko čutila, da se je od nje že odrgal. Samo še čaka, da izpolni poslednjo nalogo, potlej bo

* Šel pa je satan v Juda.

povsem odšel od nje. Še poznal je morda ne bo več.

Kako le, vlačugo!

Milena leži na pogradu, kakor da ji je iztekla vsa sila. Nobene volje ni več v njej, neka čudna topost čepi v temenu in misli so kakor odrgane od telesa in prosto plešejo po lobanji.

To je norost, nenadoma vstane plašnost v srcu. Začetek blaznosti, ki pomeni konec.

S silo premakne roko in z dlanjo potegne preko čela. Rosno je. Nenadoma se ji zazdi, da je mladost stopila iz telesa in stoji poleg pograda ter gleda na gnilo telo, ki leži na cunjah.

Ne hodi od mene, prosi telo.

Mladost stoji poleg pograda in se ne premakne.

Plaznikova stegne roko, kakor bi jo hotela zaseči.

Vse je izgubljeno, kljuje topa bolečina v temenu. Gniloba je prišla do možgan.

Tedaj ji v mislih pritava kaplanova postava. Močan hrbet, težke kmečke roke in resen, zamišljen obraz.

Pustite Resnika! Še je čas.

Plaznikova ve, da je prepozno. Pred letom bi morda še šlo. Zdi se je gniloba razpasla kakor po mrhovini. Zaman je vsak napor, tudi volje ni več. Célo telo je kakor sesedena, smrdeča kri, po kateri se pasejo muhe.

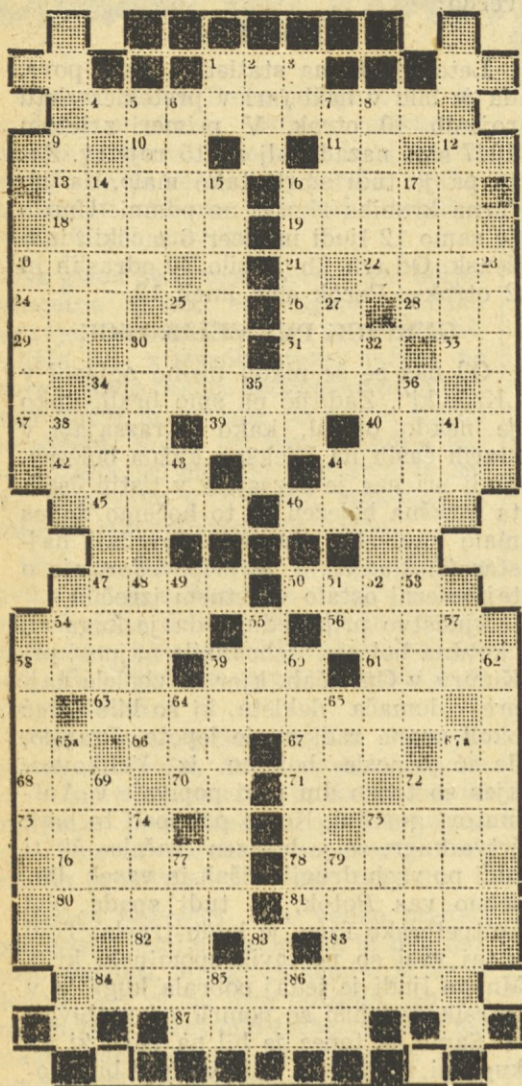
Prepozno!

Plaznikova sedi na pogradu in prisluškuje govorjenje za steno. Od nekod daleč prihaja, podobno tihemu bobnanju narasle vode.

Tedaj udari misel kakor s težkim koprivcem.

»Zakaj potlej izdajaš človeka, ki ti ni storil nič žalega? Samo zavoljo Resnika? Ali zato, da se nad nekom maščuješ?«

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 zelo tanka stvarca; 4 pol-dnevnik po zemljepisju; 10 vprašalnica, ki se zaobeša; 11 nemški osebni zaimek; 13 južna rastlina; 16 tanka kožica, tudi sladkovodna riba; 18 prikazen, prirodna slika; 19 starorimski bog; 20 vrsta pokrivala; 22 zadnja beseda v očenašu; 24 očka; 25 veznik; 26 kratka za »eventualno«; 28 kot pri 24 vodoravno; 29 primorski vzlik; 30 oblika ženskega krstnega imena; 31 reka v španščini; 33 ploskovna mera; 34 prepre-

čevati, nuditi zapreke; 37 svod, oblok; 39 naplačilo; 40 zaključek, izsedelek; 42 večja utežna enota; 44 prvi letalec v grškem bajeslovju; 45 igralna karta; 46 sliččen, prav tak; 47 kraj v severni Afriki, kjer je v drugi punski vojni bil premagan Kartagan Hannibal; 50 prvi človek; 54 veznik, ki zanikuje; 56 svetopisemska oseba; 58 moči, činitelji; 59 jeza po latinsko; 61 so-seed Anglije; 63 vrsta medicinske znanosti; 66 prva »boljša« polovica; 67 naše znano žensko ime; 67a učenje, razum; 68 strupena žuželka; 70 kot pri 11 vodoravno; 71 pevska nota; 72 slavnostna, povečujoča pesem; 73 ne liho število, temveč ...; 75 ljudska skupnost, shod; 76 zli duh; 78 brez življenjske sile, brez možnosti uspeha; 80 izbrana družba; 81 letopisi, letne kronike; 82 časovni veznik; 83 latinski veznik; 84 znan roman pisatelja Boccaccia; 87 žensko ime.

Navpično: 1 nikalnica; 2 skrajšano žensko ime; 3 osebni zaimek; 5 svetopisemski prerok; 6 mesto ob Gardskem jezeru v Lombardski nižini; 7 prav domače žensko krstno ime; 8 starorimski športni prostor; 9 delavsko orodje; 12 tuje ime za skrinjico, škatljo; 14 vrtno, domače poslopje; 15 široka ulica v velemestu; 16 starogrška boginja lepote in modrosti; 17 eden izmed starorimskih kraljev (Pomilius); 20 najpogostejša rudnina; 23 nacija, pleme istega jezika in istih čustev; 25 del naslova; 27 ulica ali cesta v italijanščini; 30 starorimsko ime za Ljubljano; 32 vrtno orodje (domači izraz); 34 oblika stropa; 35 obdobje, čas; 36 svetopisemska oseba; 38 latinski veznik; 41 označka kemične prvine iridium; 43 ploskovna mera; 44 najpogostejši veznik; 47 koroška reka; 48 glavno mesto južnobalkanske države; 49 nikalnica; 51 pritrtilnica; 52 pesem iz opere; 53 težko, slabo spanje; 54 nikalnica; 55 koroški značilni izraz; 57 nikalnica; 58 otok v Egejskem morju; 59 filmska igralka, po rodu Ljubljancanka; 60 žensko krstno ime; 62 pletena podoba, kakršno imajo gospodinjke, ko gredo na trg; 64 latinski pozdrav; 65 južnaško žensko krstno ime; 65a po usodi, slučajen, presenetljiv; 67a slovenski sodobni pesnik-lirik (Jože); 69 plemstvo v nemščini; 72 najmanjša starogrška denarna enota; 74 naobraženstva, kulture; 75 zelo draga kovina; 77 z vodovjem obdane koprnine; 79 španska reka; 83 pogosto žensko ime; 85 vzklík ob bolečini; 86 prva številka pri zapovrstnem štetju.

II. SLOVENSKI PROSVETNI VEČER

Vabimo vse celovške Slovence na svoj II. slovenski prosvetni večer, ki se vrši v nedeljo dne 9. januarja v dvorani hotela Haimlinger, Völkermarkter Strasse 5. Na sporedu so zopet aktualna in zanimiva predavanja, lepa glasba, recitacije, obvestila in bogat srečolov. Začetek ob ½8 uri zvečer. Vstop prost.

Karitativna pisarna.

FINANČNA ZBORNICA KRSKE SKOFIJE

Cerkveni prispevki

Vse katoličane, ki so dolžni cerkveni davek plačevati, za 4. četrtletje 1948 (zaključeno 1. decembra 1948) še niso plačali, pozivamo, da v opominjevalnem roku treh tednov, ki se začne 1. januarja 1949, plačajo svoj prispevek pri pristojnem župnem cerkvenem svetu. Prispevke, ki do 21. januarja 1949 ne bodo vplačani, bodo župni cerkveni sveti pobirali in obenem zaračunali pobiralno pristojbino 30 grošev.

Radio Celovec

NEDELJA, 9. januarja:

7,15 Jutranja glasba.
17,10 Komentar.
19,30 Polurna oddaja narodnih pesmi.

PONEDELJEK, 10. januarja:

7,15 Jutranja glasba.
16,00 Potovanje po svetu: Sicilija — italjanski jug.
17,10 Poročila.

TOREK, 11. januarja:

7,15 Poročila in jutranja glasba.
17,15 Poročila.

SREDA, 12. januarja:

7,15 Jutranja glasba in poročila.
17,10 Poročila.

ČETRTEK, 13. januarja:

7,15 Literarna oddaja: Prešernovo življenje in dela.
17,10 Poročila.
19,30 Pisana večerna oddaja zvočnim telnikom.

PETEK, 14. januarja:

7,15 Poročila in jutranja glasba.
17,10 Poročila.

SOBOTA, 15. januarja:

7,15 Pregled svetovnega tiska.
17,10 Pregled sporeda za prihodnji teden.

Delna dodelitev živil za 49. dodelitveno dobo

Upravičeni so prejeti:	Kruh		Pš. moka	Meso		Mast	Testenina	Riz	Ješprenj	Pš. zdrob	Otr. hran.	Stročn.
	400 a	500 a		1000 a	500 a							
1 Navadni potrošniki nad 18 let	16	1, 2	4	8, 9, 10	5, 6	11	12	3				7
2 Mladina od 12—18 let	16	1, 2	4	8, 9, 10	5, 6	11	12	3				7
3 Otroci od 6—12 let	1, 2		4	8, 9, 10	5, 6		12	3				
4 Otroci od 3—6 let	1, 2		4		5, 6		12		27			
5 Otroci do 3 let	1				5, 6		12				26	
6 Delni samooskrbovalci z maslom nad 18 let	116	101	104	108	109	110	111	112	103			107
7 Mladina od 12—18 let	101	102	104	108	109	110	111	112	103			107
8 Otroci od 6—12 let	101	102	104	108	109	110		112	103			
9 Otroci od 3—6 let	101	102	104					112		127		
10 Otroci do 3 let	101							112			126	
11 Delni samooskrbovalci z mesom in mastjo nad 18 let	216	201	204				211	212	203			207
12 Mladina od 12—18 let	201	216	204				211	212	203			207
13 Otroci od 6—12 let	201	202	204					212	203			
14 Otroci od 3—6 let	201	202	204					212		227		
15 Otroci do 3 let	201							212			226	
16 Delni samooskrbovalci z mesom, maslom in mastjo	316	301	304				311	312	303			307
17 Mladina od 12—18 let	301	316	304				311	312	303			307
18 Otroci od 6—12 let	301	302	304					312	303			
19 Otroci od 3—6 let	301	302	304					312		327		
20 Otroci do 3 let	301							312			326	
26 Krušna nakaznica za samoosk.	407	408	410									
	409											
28 Dodatna nakaznica za delavce	603					601						
	612					613						
	615											
	624											
29 Dodatna nakaznica za težke delavce	703	704	701			710						
	712	715	713			722						
	724											
30 Dodatna nakaznica za najtežje delavce	803	804	801			813						
	815	819	817			829						
	820	831										
31 Nakaznica za noseče in doječe matere						901	902					

Nadalje še dobite:

- 100 g masti na odrezke 702 S, 714 S, 905 M in 906 M;
- 120 g masti na odrezke 802 Sst, 814 Sst in 830 Sst;
- 200 g ješprenja na odrezke 602 A in 614 A;
- 700 g ješprenja na odrezke 705 S in 716 S;
- 900 g ješprenja na odrezke 805 Sst in 826 Sst;
- 500 g stročnic na odrezke 605 A, 616 A;
- 800 g stročnic na odrezke 706 S, 718 S, 806 Sst in 828 Sst;
- 800 g testenin na odrezke 903 M;
- 1400 g krompirja na odrezke 607 A, 621 A, 707 S, 721 S, 807 Sst in 821 Sst.

Nadalje se bo oddajalo na s »49« označene tedenske odrezke I—IV nakaznice za krompir 47—55 za osebe nad tri leta skupno 5600 g krompirja in na s »49« označene tedenske odrezke I—IV nakaznice za krompir 47—55 za otroke do treh let skupno 2800 g krompirja. Na male krušne odrezke, označene s črko »W« lahko kupite namesto belega peciva moko v razmerju 100 : 75.

Belo pecivo se sme oddajati samo na male odrezke živilskih nakaznic, označene s črko »W«.

Kot otročja hranila lahko kupite »Oma«, »Haase« keksovo moko in »Seefeldner« prepečenčvo moko.

Radio London - BBC

(Poročila v slovenščini in srbo-hrvaščini)
(Oddaja vsak dan na srednjem valu 267 m in na kratkih valovih: 41 m, 30,96 m in 25 m; popoldansko oddajo prenaša tudi postaja »Alpenland« na 339 m.)

6,45—7,00 poroč. in koment. v srbo-hrv.
14,45—15,00 poroč. in koment. v srbo-hrv.
20,45—21,15 poroč. in koment. v srbo-hrv.
21,15—21,30 poroč. in koment. v slovenšč.

Radio Test - postaja II.

(Slovenske oddaje)

Dnevne oddaje: 7,30 do 8,00; 11,30 do 14,30; 17,30 do 24,00.

Nedeljske oddaje: 7,30 do 8,30; 9,30 do 14,30; 16,30 do 24,00.

Poročila dnevno ob: 7,45; 12,45; 19,45; 23,15.

Postaja oddaja na valu 203,6 metra.

S stisnjenimi pestmi leži Plaznikova na pogradu. Zunaj je noč.

V taka noči je Judež v srcu izdal svoje-ga Boga.

*

V soboto popoldne je Resnik znova prišel. Čudno nemiren je bil, rahlo zbezan.

»Se bojiš, da bi morda ne šla? Grem.« Resniku se je zvedril obraz.

»Pojdi z mrakom in glej, da se ne izdaš. Videti si nemirna. Ena sama tvoja nepremišljena beseda lahko pokoplje ves načrt. Gre za veliko stvar. Vse je na kocki. Če zmaga Klemen, smo propadli. Umazani bomo pred ljudmi in naše karte bodo odkrite. Potem bi nam iztrgal vodstvo in mi bi ostali kot zapuščeni kamni, s katerimi nihče več ne bo zidal.«

I kakor da se je pravkar domislil, je po kratkem molku dejal:

»Tudi za zdravljenje bi ti ne mogel ničesar več dati.«

Milenine oči so rahlo priprte. Vidi Resnika in čuti, da je prišel hip, ko ga ima v oblasti. Ne more ji več utiti. Sam si je spletel mreže, sam gazi vanje. Zadrgnila jih bo po svoji volji, v hipu, ko bo najmanj pričakoval.

Mora h kaplanu, mora ga izdati, ne sme spustiti iz rok vrvi, ki jo drži.

Resnik je čudno majhen. Prvič Plaznikova začuti, da je slabič, človek z razpokanim temeljem. Rada bi mu pljunila v obraz, ga preklela, toda preveč je mirna v sebi.

(Dalje prihodnjč.)

Plaznikova sama ne ve. Toda v tem hipu ji je zdrava, močna kaplanova postava kakor težko očitjanje. Zakaj je prišel sem? Ko bi ga ne bilo, bi ne vstalo v srcu to, kar je. Neko neugasljivo hrepenenje po rešitvi, ki je prepozno. Mirno bi živela naprej, segnila in umrla. Morda bi prišla policija ponjo, morda bi jo sneli kje v mestni beznici, šla bi svojo pot kakor druge, ki so odpravile z življenjem. Se zmenil se ne bi nihče zanjo. Od svetega večera naprej pa jo grize v duši. Od trenutka, ko je padel Resnikov kamen, pa do hipa, ko se je kaplan ponosno zravnal in z očmi prebodel množico ter njo videl, se je v njeni duši zganila želja po rešitvi. Njeno preklestvo se je začelo. Resnik jo drži kakor s kleščami, bolezen napreduje in izhoda ne vidi.

In zdaj se je odločila, da izda kaplana. Odločila?

Čuti, da namerja storiti veliko krivico. Toda v teh nočeh se je tej zavesti pridružila še druga misel, ki je v njeni zblodeli pameti greh zmanjševala.

S kaplanom vred bo izdala tudi Resnika. Ko bo mislil, da je prišel do zmage in bo pozabil na vse obljube, tedaj bo izdala tudi njega. Do konca ga bo umazala pred vsemi in pokazala na krivca. Vrgla bo pred ljudi svojo gnusobo, zagnala pred nje svojo gnilo mladost in s prstom pokazala na Resnika.

Čudna, omamljiva radost ji pólje po vseh žilah. Maščevati se, gledati padec svojega sovražnika, potlej pa iti proti smrti kakor proti neizbežni usodi. Držala bo Resnika do zadnjega diha, izdihala vanj svojo gnilo sapo, nato naj pride, kar hoče.